

Nato-kriittiset episteemiset yhteisöt Telegramissa ja X:ssä

Miina Kaarkoski ja Jukka Huhtamäki

Artikkelissamme lähestymme informaatiohäiriöitä ilmentymänä demokraattisten yhteiskuntien episteemisten kysymysten kärjistymisestä ja sovellamme episteemisen yhteisön näkökulmaa sosiaalisen median laityhteisöjen tutkimiseen. Analysoimme, millä tavoin Suomen Nato-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvien sosiaalisen median laityhteisöjen argumentoinnissa oli kyse harhaanjohtavaa informaatiota levittävistä ja yhteiskuntajärjestystä haastavasta informaatiohäiriönä pidettävästä ilmiöstä. Lähestymme episteemisenä yhteisönä sosiaalisen median yhteisöjä, joille voidaan tunnistaa yhteneviä käsityksiä tiedollisesta auktoriteetista, tavoitelluista poliittista päämääristä sekä arvoista ja uskomuksista. Pohjaamme oletukseen, että valtavirtajulkisuudelta katveeseen jäänyt sosiaalisen median Nato-kriittinen keskustelu avaa tutkimisen arvoisen kontekstin informaatiohäiriöiden teemalle. Tutkimusaineistomme on muodostettu Nato-kriittisistä viesteistä Telegramin suomenkielisissä keskusteluryhmissä ja X-viestipalvelussa. Telegram-aineistosta tunnistimme Nato-kriittisyyden avaintermeiksi ”natottaja” ja ”natokiima”, joiden yhdistelmällä haettiin NodeXL:n avulla aineisto viestipalvelu X:stä. Verkostoanalyysia ja laadullista analyysia yhdistellen tunnistimme aineistosta kaksi episteemistä yhteisöä, jotka nimesimme instituutioita kunnioittavaksi yhteisöksi ja instituutiiovastaiseksi yhteisöksi.

AVAINSANAT: Nato-kriittisyys, episteemiset yhteisöt, Telegram, X, laityhteisöt

Informaatiohäiriöissä on kyse julkista keskustelua häiritsevien elementtien kuten disinformaation, salaliittoteorioiden ja muunlaisen väärän tai harhaanjohtavan informaation leviämisestä demokraattisten yhteiskuntien horjuttamiseksi (Wardle ja Derakhshan 2017; Monsees 2023). Tällaiseen informaation harhaanjohtavaan tai häiritsevään käyttöön liittyen on puhuttu demokratian episteemisestä kriisistä (Dahlgren 2018), millä tarkoitetaan perinteisten episteemisten auktoriteettien kyseenalaistamista tiedon ja tietämyksen lähteinä digitaalisen mediaympäristön informaatiotulvassa. Epistemologisesta kriisistä puhumalla Jeffrey Friedman (2023, 2–4) on korostanut yhteiskunnallisen keskustelun kärjistymisen taustalla olevan usein erimielisyydet luotettavien tiedollisten auktoriteettien luonteesta ja totuuden muodostumisesta, mikä luo maaperää harhaanjohtavan informaation leviämislle.

Artikkelissamme lähestymme informaatiohäiriöitä ilmentymänä demokraattisten yhteiskuntien episteemisten kysymysten kärjistymisestä ja sovellamme episteemisen yhteisön näkökulmaa sosiaalisen median laitayhteisöjen tutkimuksen kontekstiin. Kysymme, millä tavoin Suomen Nato-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvien sosiaalisen median laitayhteisöjen argumentoinnissa oli kyse harhaanjohtavaa informaatiota leviävästä ja yhteiskuntajärjestystä haastavasta informaatiohäiriönä pidettävästä ilmiöstä episteemisen yhteisön näkökulmasta tarkasteltuna.

Episteemisellä yhteisöllä sosiaalisen median kontekstissa tarkoitamme Peter Haasin (1992) määritelmää soveltaen yhteisöä, joilla on yhteneviä käsityksiä tiedollisesta auktoriteetista, tavoitelluista poliittista päämääristä ja arvoista ja uskomuksista. Tällaista episteemistä näkökulmaa soveltamalla kysymme, miten sosiaalisen median laitayhteisöjen Nato-kriittisyydessä suhtauduttiin demokraattisen yhteiskunnan instituutioihin ja millaisia informaatiohäiriöiksi luokiteltavia elementtejä näiden ryhmien episteemisiin käsityksiin kenties liittyi. Palaamme episteemisen yhteisön tarkempaan määritelmään suhteessa sosiaalisen median aineistoihin artikkelin seuraavassa osuudessa. Sosiaalisen median laitayhteisöllä puolestaan tarkoitamme ryhmiä tai tahoja, jotka tuntevat itsensä marginaalisiksi vallitsevassa poliittisessa ilmapiirissä ja jotka yrittävät saada ääntänsä kuuluville radikaalimman keskustelun mahdollistavilla sosiaalisen median alustoilla (Zelenkauskate ym. 2021; de Winkel 2023; Zannettou ym. 2017). Tällaisissa laitayhteisöissä on kansainvälisesti levitetty ja haudutettu sellaista ääriajatteluun, väkivaltaan ja yhteiskunnan vakauden horjuttamiseen liittyvää sisältöä, joilla on voinut olla yhteyksiä vakaviin konflikteihin tai väkivallantekoihin (Walther ja McCoy 2021, 100–101; Valaskivi ym. 2023; Zelenkauskate ym. 2021). Suomessa journalistisesti toimiva ”valtamedia” on perinteisesti nauttinut korkeaa yhteiskunnallista legitimitettä, mikä on rajannut vaihtoehtoisten kanavien houkuttelevuutta ja näkyvyyttä (Toivanen ym. 2022). Valaskiven ym. (2023) tutkimustuloksiin pohjaten on kuitenkin perusteltua olettaa, että myös suomenkielisissä sosiaalisen median laitayhteisöissä on yhteiskuntajärjestyksen vastaista salaliittoteoriahenkisyttä ja ääriajattelua.

Sosiaalisen median laitayhteisöjen voidaan aikaisempaan tutkimukseen nojautuen olettaa olevan keskeisiä foorumeita erilaisten informaatiohäiriöiden synnylle (Walther ja McCoy 2021, 100–101; Valaskivi ym. 2023; Zelenkauskate ym. 2021). Informaatiohäiriöille voi muodostua otolliset olosuhteet kansalaisten tunteesta, etteivät he kuulu yhteiskuntaan, yhteiskunnalliseen keskusteluun tai päätöksentekoon (Monsees 2023, 154–156) ilmentyen esimerkiksi tutkimissamme valtavirtajulkisuuden laitamille jäävissä yhteisöissä. Tutkimusasetelmamme pohjautuukin oletukseen, että valtavirtajulkisuudelta katveeseen jäänyt sosiaalisen median Nato-kriittinen keskustelu avaa tutkimisen arvoisen kontekstin informaatiohäiriöiden teemalle. Deliberatiiviselle puntaroinnille (Palonen 2018) ja etenkin kriittisesti suhtautuneille äänenpainoille jäi varsin vähän tilaa laajemmassa julkisessa keskustelussa Suomen

Nato-jäsenyysprosessin yhteydessä, mikä saattoi luoda maaperää kritiikin kulminoitumiseen laitayhteisöissä. Venäjän hyökättyä Ukrainaan alkuvuodesta 2022 julkista keskustelua alkoi nopeasti hallita poliittisen eliitin, median ja mielipidemittausten tuki Natoon liittymiselle (Forsberg 2024; Kaarkoski ym. 2024). Suomi päätti hakea sotilasliitto Naton jäsenyyttä toukokuussa 2022 yhtäaikaa Ruotsin kanssa, ja Suomi hyväksyttiin jäseneksi huhtikuussa 2023.

Suomen kaltaisessa demokraattisessa yhteiskunnassa Nato-kriittisyyttä ei itsesään voida pitää informaatiohäiriönä edes valtavirtajulkisuudelta katveeseen jäävissä sosiaalisen median viestittelyissä. Kuten esimerkiksi Linda Monsees (2023) on informaatiohäiriöiden tutkimuksen näkökulmasta korostanut, yhteiskunnan instituutioiden tai päätöksenteon haastamisen nimeäminen informaatiohäiriöksi edellyttää analyttisiä perusteita, koska oikeus kriittiseen keskusteluun yhteiskunnallisista aiheista kuuluu demokraattisiin yhteiskuntiin. Tutkimuksemme kontribuoi informaatiohäiriöiden tutkimukseen (esim. Wardle ym. 2017; Monsees 2023) analysoimalla rajatusta episteemisen vastakkainasettelun näkökulmasta, oliko Nato-kriittisessä sosiaalisen median laitayhteisöjen viesteissä elementtejä sellaisesta harhaanjohtavasta ja yhteiskuntajärjestystä haastavasta argumentaatiosta, jota voidaan luonnehtia informaatiohäiriöksi. Tutkimuksemme kontribuoi myös episteemisten vastakkainasetteluiden tutkimukseen (esim. Valaskivi 2022; Primig 2024, 482, 485; Willaert 2024; Ylä-Anttila 2018) sosiaalisen median laitayhteisöjen kontekstissa keskittyen episteemisiä näkökulmia erittelevien argumenttien ja niissä hyödynnetyn episteemisen pääoman (ks. Robertson 2021; Robertson ym. 2022) lisäksi argumentaation pohjalta muodostuviin yhteisöihin. Seuraavassa osuudessa avaamme tätä tutkimuksemme kontribuutiota tarkemmin.

Tutkimusaineistomme on muodostettu Nato-kriittisistä viesteistä Telegramin suomenkielisissä keskusteluryhmissä ja X-viestipalvelussa. Telegramin voi ajatella edustavan salaliittoteorioiden, vihapuheen ja disinformaation kehittelyyn yhdistettyä rajatun käyttäjäjoukon laitayhteisöä (Valaskivi ym. 2023). Sosiaalisen median alustoilla kiertävää salaliittoteoreettista aineistoa analysoineet Katja Valaskivi ym. (2023) ovat osoittaneet Telegram-ryhmien keskustelijoiden painottavan edustavansa kansanosan ääntä eliitti-, päätöksentekijä- ja viranomaisvastaisilla argumenteillaan. Aiemmin Twitterinä tunnettu X-viestipalvelu on puolestaan Suomen kontekstissa ollut profiililtaan kansainvälisesti vertaillen varsin elitistinen poliitikkojen, median ja viranomaisten suosima viestintäkanava (Ruoho ja Kuusipalo 2019; Koljonen ja Palonen 2021). Elon Muskin haltuunoton jälkeen X:n rooli muun muassa viranomaisten suosimana viestintäkanavana on ollut muutoksessa, ja tutkimuksen näkökulmasta se on entistä enemmän pimennossa Telegramin tapaan. Pimento johtuu siitä, että X on muiden sosiaalisen median alustojen tavoin aktiivisesti poistanut ohjelmointirajapintoja ja muita teknisiä aineistonkeräämismahdollisuuksia osana APIkalypsiksi (ks. Bruns 2019) nimettyä kehityskulkua. Misinformaation levittäjien suosio alustalla on myös

kasvanut merkittävästi, kun taas esimerkiksi luotettavana pidettävien mediaorganisaatioiden suosio alustalla on ennemmin ollut laskusuuntainen (Science Feedback). Suomen Nato-jäsenyyteen on alustalla käytävissä viestittelyissä liittynyt salaliitto-teorioita ja disinformaatiota (Xia ym. 2024). X-viestipalvelun suosio kaikkineen on hiipunut ajasta, jolloin sen merkitystä kuvattiin nykyisyyden ensimmäisenä vedoksena (Bruns ja Weller 2016), mutta sen kautta käsitykset edelleen leviävät laajemmalle kuin Telegramin rajatumman käyttäjäjoukon ryhmissä. X:n luonne sosiaalisen median laityhteisönä on siis monimutkaisemmin määriteltävissä kuin selkeämmin laityhteisönä pidettävän Telegramin. Tutkimamme Nato-kriittisyyden teema itsessään on kuitenkin myös X:ssa valtavirran laitamilla, koska Venäjän hyökkäys Ukrainaan vähensi Nato-jäsenyyden aiheuttamia vastakkainasetteluita myös sosiaalisessa mediassa (Xia ym. 2024). Menetelmällisesti artikkelimme kontribuoi luotaamalla näillä informaatiohäiriöiden muodostumisen kannalta merkityksellisillä alustoilla käytävää keskustelua alustojen tutkimusmahdollisuuksien kaventumisen jälkeen.

Seuraavaksi tarkastelemme soveltamaamme episteemisen yhteisön määritelmää tarkemmin. Tämän jälkeen esittelemme aineiston ja menetelmät. Empiirisessä osuudessa käsittelyssä on ensin Telegramin keskusteluryhmät ja sitten X:n vuorovaikutusverkoston kolme suurinta klusteria laadullisesti tarkasteltuina. Lopuksi esittelemme aineiston analyysin perusteella muodostetut kaksi episteemistä yhteisöä, jotka ovat *instituutioita kunnioittava yhteisö* ja *instituutiiovastainen yhteisö* sekä pohdimme havaintojemme pohjalta informaatiohäiriöiden problematiikkaa.

Episteemisten yhteisöjen määritelmästä ja analysista

Nykyisessä mediaympäristössä ja poliittisessa ilmapiirissä tiedon ja totuuden rakentumisen legitimitetti on kansainvälisesti heikentynyt, kun kansalaiset ovat kyseenalaistaneet yhä voimakkaammin tieteen ja journalismin merkitystä episteemisinä auktoriteettina (Neuberger ym. 2023, 181, 187, 191). Neuberger ym. (2023) korostavat, kuinka uudenlaisia yhteisöjä on muodostunut sen ympärille, millainen käsitys ihmisillä on todellisuudesta, tiedon rakentumisesta ja legitiiminä pidetyistä tiedon lähteistä. Suomessa luottamus yhteiskunnan instituutioihin ja mediaan on kansainvälisesti vertaillen korkealla tasolla (Reuters Institute 2024, 78), mutta erityisesti sosiaalisen median kautta suomalaiset käyttäjät voivat kytkeytyä kansainvälisiin yhteiskunnan instituutioita kyseenalaistavia salaliittoteoreettisiin virtauksiin (esim. Valaskivi ym. 2023), joille sosiaalisen median laityhteisöt tarjoavat otollisen foorumin (Zelenkauskaitte ym. 2021).

Episteemisiä yhteisöjä on tyypillisesti tutkittu erityisesti tieteellisten ja asiantuntijuteen pohjautuvien yhteisöjen kontekstissa (esim. Eskelinen ja Jonker-Hoffrén 2017), johon myös käsitteen määrittely on ollut sidoksissa. Episteemisellä yhteisöllä on Haasin (1992) määritelmän mukaisesti tarkoitettu jonkin tietyn alan asiantunti-

joiden muodostamaa verkostoa, jonka asiantuntijuus on tunnustettu myös politiikan tasolla. Tutkimuksessamme sovellamme Haasin (1992) kuvaamaa episteemisten yhteisöjen jaottelua tavalla, joka soveltuu sosiaalisen median laitayhteisöjen tutkimiseen. Tarkoitamme episteemisellä yhteisöllä sellaisten toimijoiden kokonaisuutta, jolla on 1) yhteisiä arvoja ja uskomuksia, 2) yhteisiä käsityksiä tiedollisesta auktoriteetista ja 3) yhteisiä poliittisia kannanottoja. Käytämme näiden ulottuvuuksien kautta määrittävää episteemisen yhteisön käsitettä teoreettisena näkökulmana ja hyödynämme ulottuvuuksia analyysissämme pyrkiessämme tunnistamaan Nato-kriittisestä keskustelusta muodostuvia episteemisiä kokonaisuuksia.

Erilaisia käsityksiä tiedosta ja sen muodostumisesta voidaan lähestyä kipupisteinä tai kamppailujen kohteena, kun erilaiset yhteiskunnalliset ryhmittymät haastavat asiantuntijuutta vasta-asiantuntijuudella ja tieteeseen pohjautuvaa argumentaatiota jollakin vaihtoehdoisella episteemisellä mallilla. Tätä on tutkittu muun muassa koronakriittisten protestien yhteydessä, jolloin on todettu protestiliikkeen edustavan yksittäistä asiakysymystä laajempaa vastarintaa vakiintunutta yhteiskunnallista järjestystä vastaan (Primig 2024). Episteemisten auktoriteettien luotettavuuden kyseenalaistavaa argumentaatiota on sosiaalisessa mediassa rakennettu tukeutuen muun muassa äärioikeistolaisiin ja salaliittoteoreettishenkisiin kuvitelmiin (Primig 2024, 482, 485; Willaert 2024; Ylä-Anttila 2018).

Salaliittoteoreettisten virtauksien leviämiseen muun muassa sosiaalisen median laitayhteisöissä liittyy yhteiskuntaa ylläpitävien luotettavien tiedollisten auktoriteettien kuten päätöksentekijöiden, tieteellisen tiedon ja journalistisen median kyseenalaistuminen, joka voi ilmetä erilaisten yhteiskunnassa tärkeiksi koettujen asiakysymysten yhteydessä (Primig 2024) kuten Suomen liittyminen Naton jäseneksi. Charlotte Ward ja David Voas (2011) määrittelevät salaliittoteoriahenkisyuden poliittis-hengelliseksi filosofiaksi. Se perustuu salaliittoteorioihin sekä uskoon poliittista ja yhteiskunnallista järjestystä kontrolloivasta salaisesta ryhmästä ja uskoon ihmiskunnan paradigman muutoksesta tietoisuuden heräämisessä (Ward ja Voas 2011, 104). Myös Katja Valaskivi (2022) on yhdistänyt episteemisen kiistelyn näkökulman mediaympäristön tutkimiseen ja esittänyt, että salaliittoteorioiden leviämisessä on kyse ”totuuden” rakentumisen ja luotettavina pidettyjen tiedollisten auktoriteettien kyseenalaistumisesta. Tämä tarkoittaa perinteisten tiedollisten auktoriteettien kuten tieteen, yliopistojen, media- ja kulttuuriorganisaatioiden sekä valtiollisten toimijoiden ja päätöksentekijöiden haastamista, kyseenalaistamista ja vähättelyä erilaisten motiivien vuoksi (Valaskivi 2022). Tällaisen argumentaation ilmenemisen tarkastelu aineistostamme on keino eritellä, millä tavoin sosiaalisen median laitayhteisöjen Nato-kriittisyydessä voi olla kyse laajemmasta yhteiskuntajärjestystä kyseenalaistavasta argumentaatiosta.

Telegramista ja X:stä keräämämme Nato-kriittisyyttä ilmaisevan datan laadullisessa käsitehistoriallisesta otetta (ks. Koselleck 2002; Skinner 1999; Skinner 2002) sovel-

tavassa analyysissä erittelemme viestien sisältöä kolmen ulottuvuuden kautta. Tarkastelemme, miten natottaja- ja natokiima-käsitteillä argumentoidaan käsityksiä (i) tiedollisesta auktoriteetista, (ii) arvoista ja uskomuksista ja (iii) poliittisista päämääristä. Tällainen tapa soveltaa episteemisen yhteisön analyysia avaa jäsenyneen näkökulman tarkastella, millaisia erilaisia ryhmittymiä muodostuu suhteessa tiedolliseen auktoriteettiin, arvomaailmaan ja poliittisiin pyrkimyksiin. Se on myös analyytisesti rajattu näkökulma, josta Claire Wardlen ja Hossein Derakhshanin (2017) käsitteellisesti määrittelemää informaatiohäiriöiden tematiikkaa voidaan tutkia empiirisesti sosiaalisen median laitayhteisöjen Nato-kriittisyyden kontekstissa.

Episteemisiä näkökulmia sosiaalisen median alustoilla käsittelevissä tutkimuksissa on puhuttu salaliittoteoreettisia ajatuksia levittävien toimijoiden hyödyntämisestä episteemisestä auktoriteetista ja episteemisestä pääomasta (Robertson 2021; Robertson ja Amarasingam 2022), jolloin huomio on kohdistunut lähteisiin, joista salaliittoteoreettista ajattelua levittävät toimijat hakevat tiedollisen pohjan väitteilleen. David Robertsonin ja Amarnath Amarasingamin (2022) mukaan mahdollisina tiedollisina auktoriteetteina voivat toimia yhteiskunnan institutionaaliset toimijat, tiede ja sen edustajat, perinne, kokemukset ja historia. Viittaaminen erilaisiin auktoriteetteihin on keino käyttää episteemistä pääomaa toisiin vaikuttamiseksi ja sitä kautta episteemisen pääoman hyödyntämisessä on kysymys pohjimmiltaan pyrkimyksistä käyttää valtaa (Robertson ja Amarasingam 2022). Robertson ja Amarasingam (2022) ovat osoittaneet tieteellä ja instituutioilla olevan keskeinen asema episteemisen pääoman lähteenä salaliittoteoreettisille argumenteille, mutta tällaisessa argumentaatiossa tieteelliset ”faktat” poimitaan muualta kuin luotetuilta tieteellisiltä instituutioilta. Instituutioita käsittelevän episteemisen pääoman lähteeksi on tutkimuksessa havaittu erityisesti perustuslain kaltaiset lähteet, joista on mahdollista hakea tukea moraalisille näkökulmille (Robertson ja Amarasingam 2022, 198).

Myös tässä tutkimuksessa kiinnitämme huomiota siihen, millaisiin episteemisiin lähteisiin, uskomuksiin ja käsityksiin Nato-kriittisten viestien argumentaatio perustuu ja vastaavasti, millaisia episteemisen pääoman lähteitä vastustetaan. Laadullisessa analyysissämme toteutamme siis tiedollisen auktoriteetin tarkastelua erittelemällä, millaisiin tiedollisina auktoriteetteina pidettäviin lähteisiin ja toimijoihin nojaututaan tai mitä vastustetaan esitetyn Nato-kriittisen argumentin tukena. Tapamme soveltaa episteemisen yhteisön näkökulmaa (Haas 1992) vie kuitenkin analyysin ja sen myötä myös tulkinnan pidemmälle kuin yksinomaan episteemisen pääoman tarkasteluun osana sosiaalisen median alustoilla esiintyvää argumentaatiota (Robertson 2021; Robertson ja Amarasingam 2022). Tuomme mukaan yhteisten tiedollisten auktoriteettien ohella yhteisten arvojen ja uskomusten sekä yhteisten poliittisten päämäärien ulottuvuudet, mikä nostaa tarkastelutason episteemisestä pääomasta episteemisen yhteisön tasolle. Yhteisö määrittyy tutkimamme sosiaalisen median aineiston ja siellä esiintyvän Nato-kriittisen argumentoinnin tapauksessa eri tavalla kuin sovelta-

massamme Haasin (1992) määritelmässä, jossa episteemisen yhteisön jäsenet ovat konkreettisesti yhteydessä toisiinsa. Ymmärrämme tutkimuksessamme episteemisen yhteisön ennen muuta tietynlaiseen aatteellisuuteen tai asenteellisuuteen liittyvien näkökantojen ja argumenttien perusteella muodostuvana kokonaisuutena, jonka jäsenet eivät välttämättä kommunikoi keskenään tai tiedosta itse olevansa määrittelemämme yhteisön jäseniä. Episteemiset yhteisöt tutkimuksessamme muodostuvat siis Nato-kriittisiä viestejä Telegramissa ja X:ssä lähettäneistä käyttäjistä perustuen viestien argumenttien yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa määrittelemiimme episteemisen yhteisön ulottuvuuksiin.

Sosiaalisen median laitayhteisöjen Nato-kriittisyyden ei kuitenkaan voida yksioikaisesti olettaa olevan informaatiohäiriönä pidettävä ilmiö, joka yhdistyisi sala-littoteoreettiseen, harhaanjohtavaan tai vahingolliseen argumentaatioon, vaan kriittisyys Natoa kohtaan voi olla luonteeltaan erilaisten näkökantojen ja mielipiteiden ilmaisua demokraattisen yhteiskunnan periaatteita kunnioittaen. Episteemisen yhteisön näkökulmaa soveltamalla muodostamme analyttisen kehyksen, jonka kautta voidaan eritellä, millaisia tietoon ja yhteiskunnan instituutioihin suhtautuvia ryhmittymiä Nato-kriittisestä sosiaalisen median laitayhteisöjen argumentaatiosta voidaan tunnistaa ja millä tavalla niissä on kyse informaatiohäiriönä pidettävästä ilmiöstä.

Aineisto ja analyysimenetelmät

Hyödynnämme tässä tutkimuksessa laadullisen analyysin ja ohjelmallisen datatieteellisen analyysin yhdistelmää. Sovelsimme ohjelmallisesti toteutettua verkostanalyysia, aineiston muuntelua ja muita datatieteen menetelmiä lindgreniläisittäin *eräänlaisena etnografiana* (Lindgen 2020), jossa ohjelmointikielellä toteutettujen automatisoitujen prosessien avulla (*computational methods*) aineistoa rakenteistetaan induktiivisesti laadullista analyysia varten. Tässä tutkimuksessa ohjelmallinen induktiivinen rakenteistaminen toteutettiin laadullisen analyysin kohdentamiseksi keskeisiin toimijakokonaisuuksiin ja näissä erityistä huomiota saaneisiin viesteihin. Analyysiprosessin päätepisteenä on laadullinen analyysi ja tulkinta, tässä Nato-keskusteluun liittyvien episteemisten yhteisöjen tunnistaminen. Vastaavaa yhdistelmää on hyödynnetty muissakin tutkimuksissa, jotka ovat keskittyneet mediaympäristössä eri alustoilla käytyyn keskusteluun erilaisista ilmiöistä (Sumiala ym. 2016; Laaksonen ym. 2017).

Etenimme analyysiprosessissa vaiheittain digitaalisen tiimietnografian prosessin mukaisesti (ks. Tikka ym. 2023) eli rakensimme ja testasimme tutkimusinfrastruktuurin, keräsimme aineiston, hyödynsimme laskennallista analytiikkaa aineiston induktiivisessa rakenteistamisessa ja teimme syväsuokelluksia aineistoon poliittisten ja yhteiskunnallisten ilmiöiden tutkimuksessa käytettyä käsitehistoriallista analyysiotetta

(esim. Kärrylä 2022) soveltaen. Digitaalinen tiimietnografia tarkoitti työssämme sitä, että ohjelmallisesti toteutettu aineiston kerääminen, rakenteistaminen ja analyysi kehitettiin yhteistyössä koko tutkimusryhmän toimesta tutkijoiden välisen vuoropuhelun mahdollistamiseksi, väärinkäsitysten minimoimiseksi ja analyysin validiteetin vahvistamiseksi (ks. Tikka ym. 2023). Käytännössä analyysiprosessin toteuttavat Jupyter-työkirjat ja analyysin eri vaiheissa syntyvät aineistolistat, taulukot ja visualisoinnit jaettiin koko työryhmän käyttöön ja ne käytiin keskustellen perinpohjaisesti läpi. Käsitehistoriallinen analyysi puolestaan oli menetelmä aineiston laadullisessa luennassa.

Tutkimusaihe on tutkimuseettisesti herkkä. Tästä syystä Telegram-aineisto on kerätty ainoastaan julkisista kanavista ja ryhmistä. X-aineistossa esiintyvät kansalaiset on pseudonymisoitu heidän yksityisyytensä säilyttämiseksi.

Kerromme seuraavaksi tutkimuksen teon vaiheista (Taulukko 1).

Taulukko 1. Tutkimuksen päävaiheet.

Vaihe	Kuvaus
1. Käsitteistön tunnistaminen	Telegram-aineiston lähiluku; natottaja- ja natokiimakäsitteiden tunnistaminen avaintermeiksi
2. Käsitteistön hyödyntäminen aineistonkeruussa	Telegram-aineiston rajaaminen avaintermit sisältäviin viesteihin; aineiston kerääminen X-viestipalvelusta avaintermejä käyttäen
3. Vuorovaikutusverkostojen ja klusterien muodostaminen	X-aineiston käsittely ja visualisointi
4. Laadullinen analyysi	Aineiston käsiteanalyttinen luenta ja taulukointi episteemisen yhteisön ulottuvuuksien mukaisesti
5. Tulkinta episteemisistä yhteisöistä	Analyysin pohjalta muodostettujen kahden episteemisen yhteisön kuvailu

Telegram-aineisto

Telegram-tutkimuksen mahdollistamiseksi kehitettiin erillinen Python-kielinen keräinohjelmisto, joka hyödyntää Telethon-kirjastoa (1.37.0) datan lukemiseen. Telegram ei alustana tarjoa vastaavaa kattavaa haku kuin X, joten tutkimuksen ensimmäinen askel oli hakuvaruuden muodostaminen eli julkisten suomenkielisten kanavien ja ryhmien ja niillä käytyjen keskustelujen kerääminen erilliseen tietokantaan. Kanavalista muodostettiin lumipallo-otannalla lähtien liikkeelle suomalaisia protesti-

liikkeisiin keskittyviä Telegram-kanavia listaavasta Tiedonvirta-kanavasta. Erotimme viesteistä viittaukset muihin kanaviin mainintojen, edelleenlähetettyjen viestien ja hyperlinkkien avulla. Seuraavassa vaiheessa tarkastimme Pythonin langdetect-kirjastoa käyttäen kanavan kuvaustekstissä käytetyn kielen ja valitsimme suomenkieliset kanavat. Toistimme haun jokaiselle suomen kieltä sisältäneelle kanavalle ja rajoitimme haun viiden askeleen syvyyteen eli toistimme haun viisi kertaa Tiedonvirta-kanavasta lukien. Näin kerätty Telegram-aineisto muodostuu 434 suomenkielisestä kanavasta tai ryhmästä ja yhteensä 2 841 288 viestistä.

Tutkimuksessa käytettävän Telegram-aineiston koostamiseksi muunsimme kerätyn viestidatan taulukkuun Pandas-kirjastoa (versio 2.2.3) hyödyntävällä Python-ohjelmalla, suoritimme aineistoon haun yleisellä avainsanalla Nato ja tarkastelimme tuloksia laadullisesti. Sanahaku toteutettiin suoraan Pandas-kirjaston avulla yksinkertaisella merkkijonovertailulla, jonka tuloksena taulukkoon lisättiin merkintä Nato-avainsanan olemassaolosta. Laadullisessa luennassa kävimme läpi Nato-avainsanan sisältävän aineiston kokonaisuudessaan, varmistuimme Nato-kriittisen sisällön olemassaolosta ja paikallistimme Nato-kriittisyyttä ilmaisevat avainsanat viestimasasta. Tämän ensimmäisen analyysikerroksen jälkeen tarkensimme hakuehdoiksi natottaja- ja natokiima-termit, jotka operationalisoimme muotoon natotta* ja natokiima* taivutusmuotojen huomioimiseksi. Nato-maininnan sisältäviä viestejä löytyi 752, joista tarkempaan laadulliseen analyysiin otettiin mukaan natottaja- ja/tai natokiima-termin eri variaatiot sisältävät 207 viestiä (Taulukko 2). Ensimmäinen laadullinen analyysikerros toteutettiin siis kaikille Nato-maininnan sisältäville viesteille, ja tarkempi analyysi avainsanat sisältäville viesteille.

Taulukko 2. Lopullinen Telegram-aineisto kanavittain.

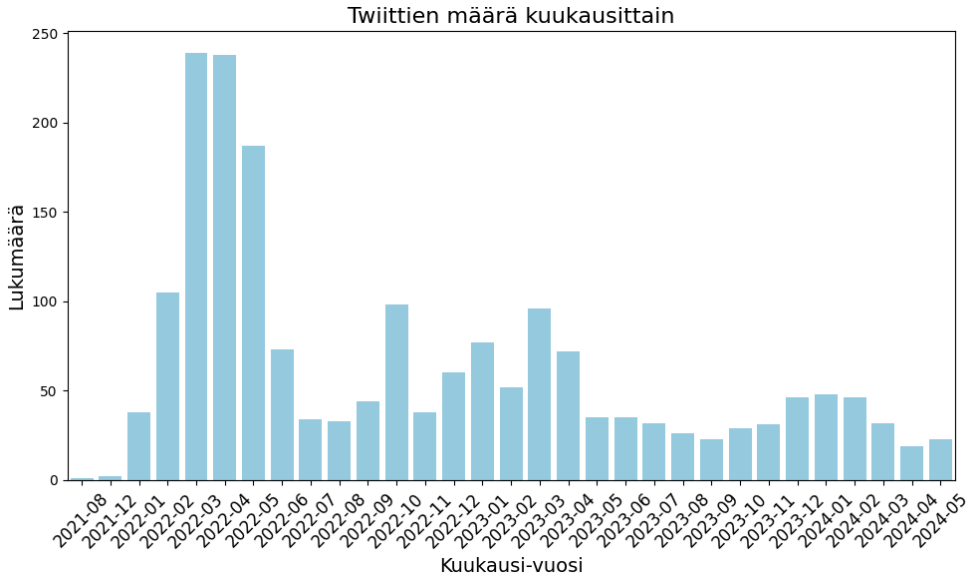
Kanava	natotta	natokiima	Yht.
janusputkonenchat	22	13	35
ajanhalkeamauutisryhm	25	1	26
mekansakeskustele	21	3	24
torikahviliikekeskustelu	11	1	12
suomenraamattupiiri	8	4	12
totuudenetsijatchat	7	4	11
iwikimiSuomiFinland	9	1	10
natofinland	8	0	8
takahuone	7	0	7
mvlehti	5	0	5
janustelegram	4	1	5
myohaisillanpohdintoja	3	2	5
motti2022	4	1	5
verkkomedia	4	0	4
survivors	1	2	3
keskustelujaanakavoni	2	1	3
torikahviliikejoensuu	3	0	3
vainhyviauutisia	2	0	2
artisokka	0	2	2
tiedotus	1	1	2
totuusvapauttaa	0	2	2
kalevanmiekkä	1	1	2
politiikka	2	0	2
realnewsfinland	0	2	2
uutishuone	2	0	2
RapsodiaUutiskanava	1	0	1
tiedonvirta	1	0	1
asianydin	1	0	1
valopaljastaa	1	0	1
chat	1	0	1
finexit	1	0	1
bnbsuomi	1	0	1
faktatehdas	1	0	1
finlandrebellionnews	0	1	1
juhasuomi	0	1	1
pumppumentaalit	1	0	1
rokotehaitatjarokotekuo	0	1	1
valtaonkansan	0	1	1

X-aineisto

Telegram-aineiston analyysin jälkeen etenimme viestipalvelu X:ään. Valaskiveä ym. (2023) mukailten sovelsimme jäljittävää analyysiotetta (Markham ja Lindgren, 2014, ks. myös Harju ja Huhtamäki 2021) eli valitsimme Telegramista tunnistetut kriittiselle Nato-keskustelulle ominaiset avaintermit natokiima ja natottaja X-aineiston hakuehdoiksi. Kattavan aineiston keräämiseksi luettelimme avaintermien kaikki eri sija- muodot lopulliseksi hakuehdoksi. Haimme aineistoa vuoden 2022 tammikuusta alkaen eli ajankohdasta, jolloin Venäjä valmistautui hyökkäämään Ukrainaan.

Käytimme viestipalvelu X:n aineistojen keräämiseen NodeXL-sovellusta (Hansen ym. 2019), joka tukee rajallisesti X-datan keräämistä (Smith 2023) myös sen jälkeen, kun Twitterin julkaisema akateeminen rajapinta (Tornes ja Trujillo 2021) poistui käytöstä Elon Muskin haltuunoton myötä. NodeXL on tutkimuskäyttöön ja sosiaalisen median alustojen muun kartoittamisen tueksi kehitetty Excel-taulukkolaskentaohjelman laajennos sosiaalisen median aineistojen keräämiseen ja verkostanalyysiin (Bonsignore ym. 2009; Hansen ym. 2019). NodeXL on käyttöliittymäpohjainen sovellus, joka ei mahdollista monimutkaisten hakukokonaisuuksien ohjelmointia. Keräsimme X-datan X Search Network Data Importer -laajennuksen (Smith 2023) avulla, joka tukee ainoastaan twiittien keräämistä avainsanahakujen perusteella. Täten esimerkiksi kokonaisten twiittiketjujen, twiitin saamien uudelleenlähetysten tai käyttäjäprofiilien kerääminen räätälöidysti analyysitarpeiden perusteella ei ole mahdollista. Hakeminen on myös aikaisempaa hitaampaa, mikä rajoittaa suurten aineistojen keräämistä. NodeXL:n hakutoiminto poimii lisäksi automaattisesti mukaan ne twiitit, joihin hakuehtoja vastaavissa twiiteissä viitataan, vaikka ne eivät suoraan osu hakuehtoihin. Tallensimme aineiston NodeXL-sovelluksen käyttämään Excel-taulukkomuotoon ja toteutimme Pandas-kirjastoa hyödyntävän Python-ohjelman viesti- ja toimijadatan koostamiseen, kartoittamiseen ja kuvailemiseen. Aineiston visuaalisessa analyysissä hyödynnettiin Matplotlib-kirjastoa, jolla tuotettiin myös julkaisun kuvat 1 ja 2.

Aktiivisin keskustelu käytiin Nato-keskustelun käynnistyttyä alkuvuodesta 2022, jonka jälkeen aineistoa kertyi tasaisesti (Kuvio 1).

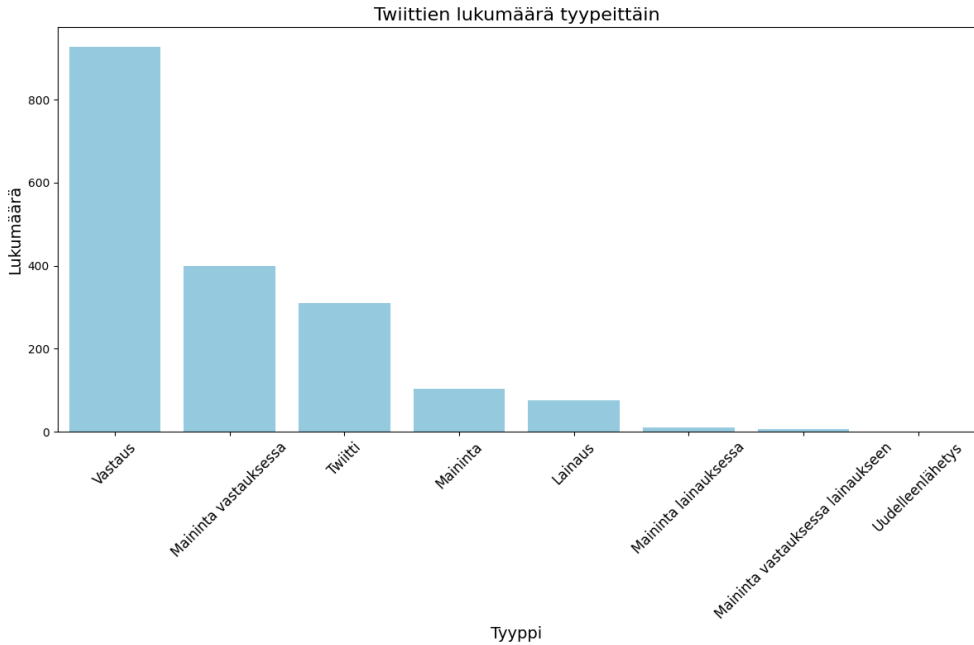

Kuvio 1. Twiittien määrä kuukausittain.

Verkostoanalyysi

Kävimme seuraavaksi aineiston läpi laadullisesti ja toinen tutkijoista tunnisti sisällöllisesti Nato-kriittiset twiitit niiden Nato-vastaisen argumentaation perusteella. Hakua vastaavia Nato-kriittisiä twiittejä oli 1 831. Yleisin viestityyppi on vastaus twiittiin (Kuvio 2). Myös mainintoja esiintyy aineistossa paljon. Uudelleenlähetyksiä on vain muutamia.

Yksittäisistä twiiteistä muodostuvan keskustelukokonaisuuden hahmottamiseksi muodostimme aineistosta vuorovaikutusverkoston (ks. esim. Valaskivi ym. 2023), jossa tunnukset (toimijat) esitetään verkoston solmuina ja niiden väliset maininnat verkoston yhteyksinä siten, että yhteys osoittaa mainitsijasta kohti mainittua. Mainintoja twiiteissä muodostuu kahdella tavalla: toimija vastaa toisen toimijan twiittiin tai lisää suoraan omaan twiittiinsä toimijan tunnuksen. Mainintoihin perustuvan vuorovaikutusverkoston avulla on mahdollista tunnistaa sekä aktiiviset toimijat että ne toimijat, joihin huomio keskustelussa kohdistuu. Yhteyden voimakkuus määritellään mainintojen määrän mukaan. Vuorovaikutusverkosto koostettiin NetworkX-kirjastoa (versio 3.2.1) hyödyntävällä Python-ohjelmalla. Verkosto vietiin GraphML-muodossa analysoitavaksi Gephi-sovellukseen (versio 0.10) (Bastian ym. 2009).

Kuvio 2. Twiittien tyypit

Vuorovaikutusverkoston tarkastelun tueksi ja laadulliseen analyysiin valittavan aineiston rajaamiseksi tunnistimme Valaskiven ym. (2023) analyysia mukailien Nato-kriittisen keskustelun sisälle muodostuvat toimijaklusterit. Klustereiden tarkastelussa hyödynsimme kahta toisiaan täydentävää menetelmää, verkostojen visuaalista ja rakenteellista analyysia. Verkoston solmujen sijainti määriteltiin voimaohjatulla ForceAtlas2-algoritmilla (Jacomy ym. 2014), jossa solmut hylkivät toisiaan ja yhteydet vetävät solmuja kohti toisiaan. Voimien yhteisvaikutuksena muodostuvassa asettelussa toisiinsa linkittyneet solmut sijoittuvat lähekkäin toisiaan. Rakenteellinen analyysi toimijaklustereiden tunnistamiseksi toteutettiin Gephin community detection-toiminnolla, joka perustuu Blondelin ym. (2008) algoritmiin. Algoritmi määrittelee klusterit siten, että klusteriin kuuluvien solmujen välisten yhteyksien määrä on suurempi kuin klusterista ulos osoittavien yhteyksien määrä (Blondel ym. 2008). Yksittäiseen klusteriin valikoituu siten toimijoita, jotka viestivät aktiivisesti keskenään ja jotka osoittavat huomiota tiettyä toimijaa kohtaan. Käytimme klustereiden rakeisuutta eli kokoluokkaa määrittelevän threshold-parametrin arvoa 1.0. Tunnistetun klusterirakenteen yhtenäisyyttä kuvaavan modulaarisuuden arvo 0,715 (arvoalue -1 ja 1) on korkea. Tämä kertoo siitä, että verkostossa on selvästi toisistaan erottuvat solmuklusterit. Visuaalisessa verkostoanalyysissä verkoston solmun väri määriteltiin klusterijäsenyyden perusteella.

Laadullinen analyysi

Vuorovaikutusklustereiden rooli tässä analyysissä on ensisijaisesti tukea viesteistä muodostuvan kokonaisuuden hahmottamista ja yksittäisten viestien valintaa laadulliseen analyysiin. Laadulliseen käsitehistorialliseen analyysiin valittiin suurimmat vuorovaikutusklusterit ja niihin kuuluvat viestit analysoitiin käyttäen episteemisen yhteisön ulottuvuuksia analyttisinä linsseinä viestien sisältöjen erittelyyn. Vuorovaikutusklustereiden muodostamisella siis jäsensimme ja rakenteistimme X-aineistoa laadullisen aineiston kohdentamiseksi. Analysoimme vuorovaikutusklustereita episteemisen yhteisön ulottuvuuksien mukaisesti, mutta klustereita ei itsessään ymmärretty episteemisinä yhteisöinä. Telegram- ja X-aineiston analyysin lopputuloksena tunnistetut episteemiset yhteisöt ovat synteesi molemmille aineistoille tehdystä analyysistä.

Episteeminen yhteisö sosiaalisessa mediassa määrittäyty tässä tutkimuksessa aatteellisesti tai asenteellisesti yhtenevästi argumentoivien toimijoiden kokonaisuudeksi, jolle voidaan tunnistaa (i) yhteisiä arvoja ja uskomuksia, (ii) yhteisiä käsityksiä tiedollisesta auktoriteetista ja (iii) yhteisiä poliittisia pyrkimyksiä (ks. Haas 1992). Sekä Telegram- että X-aineiston laadullisessa analyysissä sovelsimme käsitehistoriallista otetta, jossa huomio kohdentuu käsitteiden sisältämiin konnotaatioihin sekä niiden käyttöön osana argumentaatiota (Koselleck 2002; Skinner 1999; Skinner 2002). Käsitehistoriaa tutkimusasenteena käsitelleet Jani Marjanen ja Pasi Ihalainen (2022) ovat korostaneet, että käsitehistorian näkökulmasta yhteiskunnallisen keskustelun analyysin keskiössä on käsitteillä käydyt merkityskamppailut, jolloin tutkijan tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen kohteena olevien käsitteiden käyttöön osana argumentaatiota.

Käytännössä tarkastelimme, mitä aineistossamme argumentoitiin käyttämällä käsitteitä ”natottaja” ja ”natokiima”, millaisia tiedollisia auktoriteetteja vastustettiin tai mihin tukeuduttiin käsitteitä hyödyntävissä argumenteissa, millaisia arvoja ja uskomuksia käsitteitä käyttämällä edistettiin ja millaisia poliittisia pyrkimyksiä pystyttiin tunnistamaan argumentaatiosta. Molempien aineistokokonaisuuksien viestit taulukoitiin siten, että käsitteitä ”natottaja” ja ”natokiima” hyödyntävistä argumenteista eroteltiin, mitä argumenteissa ilmaistiin tiedollisesta auktoriteetista, poliittisista päämääristä ja arvoista ja uskomuksista eli episteemisen yhteisön ulottuvuuksista. Jokaisen viestin sisältö siis eriteltiin taulukkoon, ja viestissä esitetystä argumentista eroteltiin, (i) kumpi Nato-kriittinen käsite niissä esiintyi, (ii) mikä tai mitkä mediaan, poliittisiin päättäjiin, viranomaisiin, instituutioihin, asiantuntijoihin tai vastaaviin liittyvä tiedollisena auktoriteettina pidettävä taho argumenteissa esiintyi vastustettavana tai tukeuduttavana kohteena, (iii) millaisia poliittisia päämääriä suhteessa Nato-jäsenyyteen tai yleisemmin yhteiskuntaan ja sen instituutioihin argumentin sisältö välitti ja (iv) millaisia yhteiskuntaan, instituutioihin ja maailmankuvaan liittyviä arvoja ja uskomuksia argumentti ilmensi. Näiden ulottuvuuksien analyysissä tarkasteltiin viestien kontekstuaalisia seikkoja kuten millaisen viestiketjun osa kukin taulukoitu viesti

oli, millaisiin sisältöihin viesteissä oli linkkejä ja millainen profiilikuvaus viestin lähettäjällä oli. Kaikista aineiston viesteistä ja niiden sisältämistä argumenteista jokaista näistä ulottuvuuksista ei pystytty analyysissa tunnistamaan, ja niissä tapauksissa viestistä taulukoitiin soveltuvat osat. Artikkelin laadullinen analyysiosuus kirjoitettiin yhdistämällä taulukoinnissa eriteltyjen ulottuvuuksien sisältöjä yhdistäviksi kokonaisuudeksi tavalla, jossa aineiston sisältämiä yksityiskohtia nostettiin esiin havainnollistamaan Nato-kriittistä argumentaatiota.

Kuvaukset kahdesta tunnistetusta episteemisestä yhteisöstä muodostettiin koko aineistolle toteutetun laadullisen analyysin lopputuloksena. Verkostoanalyysia hyödynnettiin laadullisen analyysin tukena jäsentämään aineistoa, kohdentamaan analyysia ja tuomaan kontekstia viestit lähettäneille ja niissä mainituille toimijoille. Mainintoihin perustuva toimijaverkosto tuo esiin paitsi samanmielisten yhteisön, myös ne keskeiset auktoriteetit, joita vastaan nämä samanmieliset toimijat aktiivisesti asettuvat.

Nato-kriittisyys Telegramin keskusteluryhmissä

Nato-kriittiseen Telegram-aineistoon syventyminen oli ensimmäinen laadullisen analyysin vaihe. Aineisto analysoitiin määrittelemiemme episteemisen yhteisön ulottuvuuksien mukaisesti. Seuraavaksi syvennymme Telegramin keskusteluryhmien Nato-kriittisessä argumentaatiossa esiintyneisiin käsityksiin tiedollisesta auktoriteetista, argumentaatiosta havaitsemiimme poliittisiin päämääriin sekä arvoihin ja uskomuksiin, joita Nato-kriittiset argumentit ilmensivät.

Käsitykset tiedollisesta auktoriteetista. Telegram-viestien hallitseva piirre oli syvä epäluottamus Suomen poliittista johtoa ja sitä tukevaa "valtamediaa" kohtaan. Hallituksen ja presidentin koettiin "natokiimassaan" ajaneen Suomen kohti sotaa. Valtamedian esitettiin syyllistävän Vladimir Putinia ja välttävän puhumasta ukrainalaisten omista teoista erityisesti Itä-Ukrainassa. Yleä kohtaan esitetty epäluottamus oli erityisen huomattavaa, ja sitä ilmaistiin väittämällä Ylen hypnotisoineen suomalaiset ja toteuttavan aktiivista "natottamista" ja "usattamista", joilla tarkoitettiin päämäärätietoista asenneilmapiirin muokkaamista myönteiseksi Natoa ja Yhdysvaltoja kohtaan. Suomalaisia toimittajia ja mediaa ylipäänsä pidettiin epäluotettavampana kuin muun lännen tai Ukrainan omaa mediaa, koska Suomessa median väitettiin kaikin tavoin vähättelevän Venäjää. Sen sijaan "länsimedian" korostettiin kertovan myös Ukrainan tilanteen toivottomuudesta. Valtamedian uskottiin yrittävän pitää Suomessa yllä Nato-huimaa ja pyrkivän estämään kansanäänestyksen, ja tätä pidettiin syynä median haluttomuuteen kertoa ukrainalaisten heikosta menestyksestä. Salaliittoteoreettisia elementtejä sisältävissä argumenteissa Ylen väitettiin olevan muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien ja Maailman talousfoorumien ohella osa maailmaa hallitsevaa "tahoja". Samantyyppiseen argumentaatioon kuului Puolustusvoimien ja Suojelu-

poliisin luotettavuutta murentava väite siitä, että ”pahikset” olisivat ottamassa haltuun näiden instituutioiden johtoa samoin kuin YK:n rauhanturvaoperaatioiden ja Naton johtoa. Puolustusvoimien ja Suojelupoliisin syytettiin toteuttavan psykologista operaatiota ja niin sanottua false flag -operaatiota, joilla Nato-kriittisessä argumentaatiossa väitettiin tavoiteltavan sen kaltaisten pelkotilojen luomista kuin Natoon liittymistä kannattavilla natottajilla oli.

Henkilötasolla natottaminen kulminoitui tiettyihin näkyviin henkilöihin kuten Mika Aaltolaan, Jussi Halla-ahoon, Sauli Niinistöön, Pekka Haavistoon, Pekka Toveriin sekä muutamiin muihin Ukrainan sotaa ja Natoa julkisuudessa näkyvästi kommentoineisiin asiantuntijoihin. Näiden poliittiseen ja yhteiskunnalliseen eliittiin kuuluvien henkilöiden luonnehdinnoissa käytettiin ilmaisuja kuten esimerkiksi ”Suomen natottamisen johdossa vuosia operoinut”, ”tunnettu atlantistinatottaja”, ”Suomen natottanut pääglobalisti” ja ”globalisti-natottajat”. Epämääräisemmällä tasolla epäluottamusta ilmaistiin puhumalla muun muassa ”rokotekiimaisista LGBT-natottajista” ja ”suva-keista”, jotka tekivät Suomesta suurvaltojen taistelutantereen ja joista isänmaallisuus oli väitetysti kaukana.

Kaikkineen epäluottamus kohdentui poliittisen johdon, median ja asiantuntijoiden kokonaisuuteen, jonka koettiin toimivan Suomen edun ja isänmaallisuuden vastaisesti globaalissa ja Yhdysvaltoja hännystelevässä hengessä. Nato-jäsenyys oli tässä ajattelussa yksi vastustettava asiakokonaisuus laajemmalle ulottuvan tyytymättömyyden joukossa.

Tiedollista auktoriteettia omille argumenteille haettiin kolmella pääasiallisella tavalla: i) kehystämällä niin sanotun valtamedian (esim. MTV-uutiset) uutisia oman argumentin tueksi ilman varsinaisen sisällön muokkaamista tai vääristelyä, ii) tulkitsemalla valtamedian uutisia tavalla, joka vääristeli jutun alkuperäistä sisältöä merkittävästi sekä iii) nostattamalla vastamediasivustojen (erityisesti *UMV-lehti* ja *Laiton Lehti*) sisältöä. Suomalaisia vastamediasivustoja tutkineet Toivanen ym. (2022) ovat päätyneet hyvin saman tyyppiseen kolmijakoon eritellessään vastamedian ja valtavirtamedian suhdetta. Heidän mukaansa vastamedia ensinnäkin harjoittaa mediakritiikkiä, jossa alkuperäinen tarina asetetaan mediakriittisiin kehyksiin. Toiseksi vastamediassa uutisten tarinoita kopioidaan uusiin kehyksiin. Kolmanneksi vastamediassa kehitetään vaihtoehtoisia narratiiveja hyödyntäen perinteistä mediaa lähteenä, johon viitataan (Toivanen ym. 2022, 2146). Tutkimassamme aineistossa valtavirtamedian uutisen kehystäminen tai uutisten vääristely jäi joihinkin tapauksiin. Erityisesti *Iltalehden* uutinen 300 000 Nato-sotilaan asettamisesta korkeaan valmiuteen toistui useilla eri kanavilla, joissa se oli tulkittu ”selkosuomeksi” sisältöä vääristellen. Tulkinnassa väitettiin Naton valmistelevan suoran sodan aloittamista Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa, puhuttiin false flag -suunnitelmasta sekä Suomen kaupunkien kohtalosta tuhoutua Donbassin kaupunkien tapaan. Tässä tulkinnassa puolueetto-

muus nostettiin esiin ihanteena, jolla väitetty Suomen joutuminen Yhdysvaltojen johtaman Naton sotaan olisi voitu välttää.

Tyypillisintä tiedollisen auktoriteetin rakentamista oli kuitenkin nojautuminen vastamediasivustojen ja niihin läheisesti kytköksissä oleviin sisältöihin. *UMV-lehdellä* ja *Laiton Lehti* -julkaisulla oli vahva asema auktoriteettia nauttivana tietolähteenä, ja toistuvia viittauksia esiintyi ”patrioottien” näkökulmaa edustavana pidettyyn Janus Putkoseen. Näissä lähteissä esiintyviä lainopillista, diplomaattista tai tutkijuuteen pohjautuvaa asiantuntijuutta edustavia henkilöitä pidettiin luotettavina.

Poliittiset päämäärät. Keskeisinä poliittisina päämäärinä Telegram-kanavien viesteissä välittyivät tavoite välttää sotilaallista vastakkainasettelua yleisesti ja erityisesti vastakkainasettelua Venäjän kanssa sekä ajatus Yhdysvaltojen väitetyistä hegemoniasta irrottautumisesta. Tähän kuului ajatus tarpeellisuudesta tunnustaa, ettei Venäjä ollut voitettavissa Ukrainassa. Poliittiset päämäärät liikkui ideologisella tasolla, jossa korostui oikeanlaisena patrioottina oleminen, natottajien silmien avaaminen, globalismin vastustaminen ja vääränlaisena pidetyn isänmaallisuuden vastustaminen. Näihin asioihin limittyi perussuomalaisten vastustaminen, joka ilmensi pettymystä ja petetyksi tulemisen tunnetta. Tällaisen ajattelun mukaan perussuomalaiset olivat täysin ”Nato-mielisten suvakkien” kynissä ja näyttäytyivät vastustettavana poliittisena voimana. Käsitteet kuten kansallismielisyys, isänmaallisuus ja patriotismi määrittivät irrallaan perussuomalaisten arvomaailmasta.

Poliittisiin päämääriin lukeutui myös natsismin vastustaminen salaliittoteoreettis-henkisempänä kokonaisuutena, jossa Suomen väitettiin perussuomalaisia ja kokoomusta myöten olevan ”Yhdysvaltojen ja CIA:n natsien” komennossa ja tukevan ”Ukrainan natsijunttaa ja natomediaa”. Toisaalta maltillisemmassa argumentaatiossa ilmeni pelkoja idänkaupan alasajon vaikutuksista suomalaisten toimeentuloon ja erityisesti sähkön hintaan.

Arvot ja uskomukset. Arvojen ja uskomusten näkökulmasta Telegram-ryhmissä tunnistettiin kaksi eri tavoilla painottunutta kokonaisuutta, joiden rajat eivät yksittäisten viestin tasolla välttämättä olleet aivan selvät. Ensinnäkin viesteistä muodostui arvo- ja uskomustapa, jossa patriotismi, vapaus, isänmaallisuus, kansallistunne ja itsenäisyys olivat keskiössä. Nato-jäsenyyden katsottiin olevan näille arvoille vastakkainen, ja poliittisista puolueista yhdenkään ei todella koettu sitoutuvan näiden arvojen mukaiseen toimintaan. Yhdysvaltojen ei uskottu olevan valmis puolustamaan Suomea, vaan pyrkivän lujittamaan hegemonista asemaansa muun muassa perustamalla tukikohtia Suomen maaperälle. Nato-jäsenyyden koettiin siirtävän suomalaisten kohdan ”kauas maailman geopoliittisille kentille ratkaistavaksi”. Naton tukikohtien perustamista tulkittiin perustuslain vastaisina alueluovutuksina Yhdysvalloille. Kiinnostavana nyanssina viesteissä esiintyi jännitteitä sen ympärillä, minkä vastamedia-kanavan koettiin edustavan hyväksytyintä kansallismielisyyttä.

Toisaalta viesteistä oli tunnistettavissa salaliittoteoreettiseen arvo- ja uskomusmaailmaan sitoutuvaa argumentaatiota, jossa natokriitikki sekoittui muihin teemoihin kuten koronakriittisyyteen. Tämä ilmeni viittauksina muun muassa uuteen maailmanjärjestykseen (*New World Order*), mainintana uutisorganisaatioiden manipulointiin vihjaavasta *Operation Mockingbird*:stä ja ilmaisuina "ne" ja "taho", joilla viitattiin maailman tapahtumia ohjailevaan eliittiin.

Nato-kriittisyys X-viestipalvelun vuorovaikutusklustereissa

X-viestipalvelun laadullinen analyysi kohdennettiin vuorovaikutusverkoston kolmeen suurimpaan vuorovaikutusklusteriin, jotka nimesimme niihin kuuluvien toimijoiden argumentaation ominaispiirteiden perusteella Nostalgikoiksi, Valehyveellisyden vastustajiksi ja Suomen kansan pelastajiksi. Kunkin vuorovaikutusklusterin episteeminen argumentaatio oli siinä määrin painotuksiltaan ja teemoiltaan yhtenevää, että ne oli mahdollista nimetä klusterille tyypillisen teeman mukaisesti. Klusterikohtaisessa analyysissä tuodaan esiin myös erilaiset virtaukset ja äänenpainot klustereiden sisällä. X-viestipalvelusta kerätystä aineistosta muodostettu vuorovaikutusverkosto on kuvassa 1. Seuraavaksi esittelemme keskeiset havainnot vuorovaikutusverkoston koostumuksesta ja niiden toimijoista. Tämän jälkeen käymme kolme nimettyä vuorovaikutusklusteria läpi vastaavasti episteemisen yhteisön ulottuvuuksien mukaisesti eritellen kuin Telegram-aineiston kohdalla.

Ensimmäinen havainto verkostosta on sen tiheys. Yksittäin kerättyjen natokiima- ja natottaja-aiheisten viestien mainintasuhteista muodostuu tiivis kokonaisuus, jossa aktiivisten viestijöiden huomio keskittyy samoihin toimijoihin ja myös viestijöiden välille muodostuu paljon yhteyksiä. Laadullinen analyysi kohdennettiin vuorovaikutusverkoston kolmeen jäsenen määrällä mitattuna suurimpaan klusteriin. Vuorovaikutusverkostot on eritelty taulukossa 3. Koko vuorovaikutusverkoston eniten huomiota saaneet toimijat on esitelty liitetaulukossa 1.

Taulukko 3. Vuorovaikutusverkoston analysoidut klusterit, niiden kuvaus, suurimmat toimijat sekä koot.

Klusterin nimi	Aktiiviset viestijät	Huomion kohteet	Viestejä	Jäseniä
Nostalgikot	<ul style="list-style-type: none"> • Vasemmistohenkisyttä korostava ja turvallisuuspoliittisista aiheista blogia kirjoittava käyttäjä. • Kansallismielisyyttään korostava käyttäjä, joka oli sekä Venäjää että Yhdysvaltoja vastaan. • Konservatiivista maskuliinisuuttaan korostava käyttäjä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Marinsanna, niinisto, yleutiset 	131	117
Valehyveellisyyden vastustajat	<ul style="list-style-type: none"> • Poliittisia päättäjiä ja mediaa kritisoiva käyttäjä. • Kansalaisjournalistista blogia pitävä konservatiivisia ja uskonnollisia näkemyksiä korostava käyttäjä. • Sosiologiasta, big datasta ja urheilusta kiinnostunut käyttäjä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poliittisia päättäjiä ja mediaa kritisoiva käyttäjä. • Kansallismielisyyttään ja Suomen riippumattomuutta korostava käyttäjä. 	155	97
Suomen kansan pelastajat	<ul style="list-style-type: none"> • Patriotiksi ja tutkijaksi profiloitunut käyttäjä. • Kanssaihminen ja kulttuurin pelastamista korostava käyttäjä. • Vastamedian toimittaja ja Suomen kansa ensin -puolueeseen affilioitunut käyttäjä. • Suomen kuulumista suomalaisille korostava käyttäjä. Poliittisten päättäjien vastainen käyttäjä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastamedian toimittaja ja Suomen kansa ensin -puolueeseen affilioitunut käyttäjä. • Sinimustaan puolueeseen affilioitunut käyttäjä. 	105	80

Nostalgikot

Nostalgikkojen vuorovaikutuskusterille oli tyypillistä yhteiskuntaa ja sen instituutioita pääasiassa kunnioittava asenne, jossa kuitenkin näkyi ristiriitaa syvästä pettymyksestä Suomen Nato-jäsenyyttä kohtaan. Historiallinen nostalgia puolueettoman ja liittoutumattoman Suomen historiaan antoi sisältöä vuorovaikutuskusterin toimijoiden episteemiselle argumentaatiolle.

Käsitykset tiedollisesta auktoriteetista. Nostalgikkojen klusteria määritti jossain määrin ristiriitainen suhtautuminen poliittiseen johtoon, instituutioihin ja perinteiseen uutismediaan. ”Natottaja” ja ”natokiima” -käsitteillä ilmaistu kritiikki kohdentui erityisesti Suomen Naton jäseneksi vieneeseen tai muutoin asenteiltaan Nato-myönteiseen poliittiseen eliittiin, johon kuului poliitikkoja ja puolueita läpi puoluekentän vasemmalta oikealle. Kritiikki henkilöityi erityisesti tasavallan presidentti Sauli Niinistöön sekä eduskunnan jäsenistä Jussi Halla-ahoon, Antti Kaikkoseen, Aki Lindéniin, Jarno Limnélliin, Elina Valtoseen ja Veronika Honkasaloon. Kritiikki oli toistuvaa myös Mika Aaltolaa kohtaan sekä hänen asiantuntija-asemansa että presidenttiehdokkuutensa puitteissa.

Toisaalta taas oikeutusta Nato-vastaisuudelle haettiin demokratian elementeistä kuten kansanäänestyksestä ja voimassa olevien lakien kunnioittamisesta sekä historialliseen tulkintaan nojautuvasta nostalgjasta itsemääräämisoikeutta ja itsenäisyyttä kohtaan. Tällainen pohjimmiltaan yhteiskunnan instituutioita kunnioittava asenne välittyi myös asenteissa uutismediaa kohtaan. Median luotettavuus itsessään ei nousut merkittäväksi aiheeksi tässä klusterissa, vaan rajatummin median tapa antaa näkyvyyttä vain Nato-jäsenyyttä myötäileville asiantuntijoille. Klusterin toimijat käyttivät tyypillisesti valtamedian (*Helsingin Sanomat*, *Yle*, *Iltalehti*, *Ilta-Sanomat*) uutisia oman argumentaationsa tukena kehystäen uutisotsikoinnin ja sisällön omaa Nato-vastaisuuttaan tukevalla tavalla, mutta tämä ei tarkoittanut varsinaista alkuperäisen uutisen sisällön vääristelyä tai kontekstista irrottamista. Yleisesti klusteri oli kriittisessä argumentoinnissaan pohjimmiltaan yhteiskuntajärjestystä ja instituutioita kunnioittava, mutta yksittäiset toimijat klusterissa levittivät salaliittoteoreettista ajattelua nostaen esiin aihepiiriin kuuluvia kuvia, meemejä ja terminologiaa. Viittauksia esiintyi muun muassa Haarp-projektiin.¹

Poliittiset päämäärät. Keskeisenä poliittisena päämääränä Nostalgikkojen klusterissa välittyi toimijoiden tavoite rauhan ylläpitämisestä. Rauhan säilymisen tavoittelussa historiasta kumpuavat ajatukset Suomen ulkopoliittisesta liittoutumattomuudesta ja jopa kylmän sodan aikaisesta neutraliteetista olivat voimakkaasti läsnä, ja niiden katsottiin tuovan parhaan suojan Venäjän kanssa toimimiseen. Turvallisuuden ylläpitoa lähestyttiin sodanlietsonnan vastaisuutena, ja Nato-jäsenyyden tulkittiin vievän Suomea lähemmäs sodan syyntymistä. Tavoitteena näyttäytyi myös Yhdysvaltojen etupiiristä irrottautuminen sekä demokraattisista arvoista kiinnipitäminen myös Turkin ihmisoikeustilanteen osalta.

Arvot ja uskomukset. Klusterin toimijoiden viesteistä välittyi nostalginen kaipuu menneeseen. Neutraliteetin ja liittoutumattomuuden perinteitä arvostettiin, ja Suomen uskottiin voivan pysyä jatkossakin erossa konflikteista jatkamalla perinteisellä ulko- ja turvallisuuspoliittisella linjallaan. Arvojen ja uskomusten vallitsevana pohjavireenä oli havaittavissa luottamus yhteiskunnan instituutioihin. Jännitteitä tähän toisyyttä pettymys Suomen poliittiseen eliittiin ja esillä oleviin asiantuntijoihin, joiden ajateltiin olevan perustavanlaatuisesti väärässä Nato-jäsenyyttä ajaessaan ja siksi epäluotettavia. Muutamien toimijoiden uskomusmaailmaa väritti salaliittoteoreettinen argumentaatiotapa.

Valehyveellisyyden vastustajat

Valehyveellisyyden vastustajiksi nimetyssä vuorovaikutusklusterissa episteeminen argumentointi oli osittain samantyyppistä kuin Nostalgikkojen klusterissa, mutta argumentaation sävy oli sanavalinnoiltaan ja väitteiltään kärjekkäämpää. Keskeisenä teemana klusterissa oli argumentoida epäluottamusta poliittiseen johtoon ja päättäjiin sekä näkyviin asiantuntijoihin, joiden rooli episteemisena auktoriteettina kyseenalaistettiin väittämällä näiden toiminnan motiivina olevan pohjimmitaan Yhdysvaltojen mielistely ja siihen liittyvä valehyveellisyys.

Käsitykset tiedollisesta auktoriteetista. Valehyveellisyyden vastustajien klusterissa kyseenalaistettiin erityisesti presidentti Sauli Niinistön ulko- ja turvallisuuspoliittinen osaaminen, ja hänen kritisoitiin vieneen Suomen natokiiman valtaamana Naton jäseneksi. Klusterin toimijat myös syyttivät ”eurooplaista eliittiä” ja ”länsieliittiä” Suomen Nato-jäsenyydestä. Poliittista puolueista erityisesti kokoomuksen väitettiin olevan natokiiman alkujuurena, mutta kritiikki kohdentui myös muihin puolueisiin. Päättäjät ja presidenttiehdokkaat vuoden 2024 presidentinvaaleissa tarkemmin heitä henkilöimättä asetettiin epäluottamuksen kohteeksi. Voimakkaammin yksilöitynä mainittiin Antti Kaikkonen, jota kutsuttiin ”maanpetturiksi”, sekä Jarno Limnell, jota puolestaan luonnehdittiin ”sotahulluksi”.

Valtamedia näyttäytyi jossain määrin epäluotettavana tiedollisena auktoriteettina, mutta samalla tiedollinen auktoriteetti rakentui voimakkaasti perinteisessä uutismediassa julkaistujen uutisten varaan. Klusterin toimijat nostivat esiin Nato-kriittisten argumenttiansa tukena Ylen, iltapäivälehtien, MTV uutisten ja *Helsingin Sanomien* uutisia. Twiitteihin linkitettyjen uutisten sisältöjä ei vääristely tai muokattu, vaan ne kehystettiin Nato-kriittisiä avainsanoja ja lyhyitä kommentteja hyödyntäen osaksi nato-vastaista argumentaatiota. Tällaisissa twiiteissä uskottavina asiantuntijoina näyttäytyivät sellaiset akateemisesti meritoituneet asiantuntijat, joiden julkisia lausumia voitiin tulkita Nato-vastaisuuden kehyksessä. Tiedollisena lähteenä esiintyi myös epämääräinen todellisuutta vääristelevä karttakuva Yhdysvaltojen tulevasta tukikohdista Suomessa sekä erään käyttäjätilin seuraajilleen tekemä mielipidekysely heidän haluk-

kuudesta elää Venäjän vallan alla. Tukea Nato-vastaiselle argumentaatiolle haettiin myös erilaisista meemeistä, joissa esiintyi muun muassa salaliittoteoreettiseen ajatteluun kuuluvia lammastarkoituksia.

Poliittiset päämäärät. Keskeisenä poliittisena päämääränä välittyi rauhan ylläpitäminen ja ajatus siitä, ettei Suomea saa johtaa niin, että se tulee vedetyksi mukaan muiden konflikteihin. Klusterissa käytettiin termiä "hyvesignalointi", jolla tarkoitettiin Suomen valtiojohdon tarvetta esittää Suomi Venäjä-vastaisuuden mallimaana. Tavoitteena oli osoittaa Yhdysvaltojen moraalinen heikkous korostamalla sen olevan sotaisia toimijia ympäri maailmaa. Klusterissa erottui myös ajatus siitä, että Natoon myönteisesti suhtautuvia kansalaisia tuli valistaa. Vuoden 2024 presidentinvaalit esiintyivät argumentaatioissa, jossa kaikki perinteisten puolueiden ehdokkaat esitettiin epätoivottuina Naton kannattajina. Jonkinlaista myötämielisyyttä ilmaistiin Harry "Hjallis" Harkimoa kohtaan, sillä hän oli uskaltanut puhua rauhasta.

Arvot ja uskomukset. Tässäkin klusterissa "natokiiman" uskottiin olevan pohjimiltaan turvattomuuden eikä suojan lähde. Suomen valtiojohdon koettiin yrittävän mielistellä erityisesti Yhdysvaltoja, joka käytti hyväkseen Suomen natokiimaa. Maksajina tässä nähtiin olevan Suomen kansa. Menneisyys, neutraliteetti, isänmaa ja itseenäisyys esiintyivät keskeisinä arvoina.

Suomen kansan pelastajat

Kolmannessa Suomen kansan pelastajiksi nimetyssä vuorovaikutusklusterissa oli eniten yhtymäkohtia Telegramin keskusteluryhmien episteemisiin argumentteihin. Kahden edellä käsitellyn klusteriin verrattuna salaliittoteorioihin yhdistyvää argumentaatiota oli enemmän ja argumenteissa esiintyi ajatus suomalaisten pelastamisesta vastustamalla yhteiskunnallisia auktoriteetteja.

Käsitykset tiedollisesta auktoriteetista. Tässä klusterissa viestien sävy oli edellä luonnehdittuja klustereita kärkkäämpi ja kärjistyneempi, mikä ilmeni yhtäältä epäluottamuksena valtamediaa kohtaan sekä toisaalta vastakkainasetteluna eri käyttäjätilien välillä heidän viestittelyssään Nato-kriittisten käsitteiden käytöllä leimaamisesta. Valtamedian luotettavuutta horjutettiin väittäen sen aivopesevän ihmisiä ja tämän seurauksena natottajat esitettiin epäluotettavina aivopestyjen joukkona. Myös vakiintuneiden puolueiden presidenttiehdokkaita vuoden 2024 vaaleissa pidettiin epäluotettavina natottajina, ja presidentti Sauli Niinistöä kuvailtiin "maanpetturina" ja "US demarien juoksupoikana".

Poliittista puolueista erityisesti perussuomalaiset olivat kritiikin kohteena, koska puolueen esitettiin natokiimassa olemisen lisäksi muun muassa siunaavan harjoitetun koronapolitiikan sekä tukevan WHO:n väitettyä vallankaappausta. Tässä siis ilmeni jossain määrin samanlaisia elementtejä kuin Telegramin keskusteluryhmissä eli salaliittoteoreettista argumentaatiota, jossa koronavastaisuus ja Nato-vastaisuus limit-

tyivät ja jossa pettymys ja epäluottamus perussuomalaisiin tulivat esiin. Valtamedia-vastaisuus ilmeni tässä klusterissa myös siinä, ettei perinteisen uutismedian sisältöjä käytetty samalla tavalla argumentaation tukena kuin edellä käsitellyissä klustereissa yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Sen sijaan tiedollinen auktoriteetti haettiin esimerkiksi Tucker Carlsonin tekemästä Vladimir Putinin haastattelusta sekä erään yksityishenkilön (henkilö03 liitetaulukossa 1) käyttäjätillään järjestämästä Naton kannatuskyselystä. Samalla osa klusterin käyttäjätileistä syyllisti ”natokiimasta” puhujia Venäjän äänitorviksi, mikä loi vastakkainasettelua klusterin sisälle.

Poliittiset päämäärät. Keskeisenä päämääränä Nato-kriittisillä tässä klusterissa oli vastustaa Suomen alistumista vieraalle valtiolle tai jopa valloittajalle, joka heidän argumentaatioissaan viittasi ennen muuta Yhdysvaltoihin. Tästä näkökulmasta päämääränä oli Suomen kansan pelastaminen ja sen geneettisen, henkisen ja kulttuurisen perinnön turvaaminen. Pettymys perussuomalaisiin ilmeni sellaisten pienpuolueiden kannattamisena, joiden Nato-kriittisyys presidentinvaaleissa oli kirkkaampaa. Nato-vastaisuuden määriteltiin tarkoittavan liittoutumattomuuden kannatusta, mutta ei Venäjän kannatusta.

Arvot ja uskomukset. Arvoissa ja uskomuksissa korostui patrioottinen ajattelu, jossa suomalaisuuden ja Suomen kansan pelastamisen katsottiin tarkoittavan vieraan vallan valtauksen vastustamista. Tällä tarkoitettiin tässä ajattelussa sotilaallisen liittoutumisen ja siihen kuuluvien ilmiöiden vastustamista.

Kaksi episteemistä yhteisöä

Telegramin ja X:n Nato-kriittisen aineiston analyysin perusteella esitämme, että aineistostamme muodostuu kaksi erityyppistä episteemistä yhteisöä. Näillä kahdella yhteisöllä on keskenään erilaiset suhtautumiset tiedolliseen auktoriteettiin sekä erilaisia tunnistettavia poliittisia päämääriä. Arvojen ja uskomusten näkökulmasta näiden tunnistettujen yhteisöjen argumentaatioissa oli päällekkäisyyksiä, mutta myös huomionarvoisia eroja. Nimeämme nämä episteemiset yhteisöt niiden piirteiden perusteella *instituutioita kunnioittavaksi yhteisöksi* sekä *instituutiiovastaiseksi yhteisöksi*. Taulukossa 4 on eritelty näiden episteemisten yhteisöjen piirteet, jotka myös käymme läpi seuraavaksi.

Taulukko 4. Kaksi episteemistä yhteisöä.

	Instituutioita kunnioittava yhteisö	Instituutiovastainen yhteisö
Käsitys tiedollisesta auktoriteetista	<ul style="list-style-type: none"> • Epäluottamus Suomen Naton jäseneksi vieneeseen poliittiseen eliittiin • Tukeutuminen demokratian peruselementteihin, lakiin ja historialliseen nostalgiaan • Valtamedian kunnioittaminen • Nato-jäsenyyttä kriittisesti erittelevien asiantuntijoiden kunnioittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Epäluottamus poliittista johtoa ja valtamediaa sekä eliittiä kohtaan • Epäluottamus Puolustusvoimia, Suojelupoliisia, Yhdistyneitä kansakuntia, Maailman talousfoorumia, jne. kohtaan • Epäluottamus näkyvästi julkisuudessa olevia poliitikkoja ja asiantuntijoita kohtaan • Nojautuminen vastamediasivustoihin ja siellä esiintyviin asiantuntijoihin
Poliittiset päämäärät	<ul style="list-style-type: none"> • Rauhan ylläpitäminen • Liittoutumattomuuden /neutraliteetin palauttaminen • Yhdysvaltojen etupiiristä irrottautuminen • Demokraattisista arvoista kiinnipitäminen • Kansalaisten valistus 	<ul style="list-style-type: none"> • Sotilaallisen vastakkainasettelun välttäminen ja rauhan ylläpitäminen • Yhdysvaltojen hegemoniasta irtaantuminen • Perussuomalaisten vastustaminen • Salaliittoteoreettisten väitteiden edistäminen • Naton sotilastukikohtien vastustaminen
Arvot ja uskomukset	<ul style="list-style-type: none"> • Perinteisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan kannattaminen ja menneisyyden ihannointi • Itsenäisyys, isänmaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Kansallismielisyys, patriotismi, viittaukset salaliittoteorioihin, antisemitismi

Instituutioita kunnioittavassa yhteisössä Suomen Nato-jäsenyys näyttäytyi tärkeänä asiakysymyksenä, jota kritisoitiin ja jonka ympärille käsitykset tiedollisesta auktoriteetista ja arvoista ja uskomuksista kietoutuivat. Instituutioita kunnioittavan yhteisön argumentaatio painottui tutkimistamme sosiaalisen median alustoista X:n puolelle ja erityisesti Nostalgikkojen vuorovaikutusklusteriin sekä osittain myös Valehyvellisyyden vastustajien ja Suomen kansan pelastajien klusteriin, mutta kaikissa niissä oli tunnistettavissa myös instituutiovastaisen yhteisön painotuksia.

Instituutioita kunnioittavan yhteisön argumentaatiossa ilmaistiin epäluottamusta poliittiseen eliittiin, koska se oli vienyt Suomen Naton jäseneksi. Episteemisinä auktoriteetteina yhteisössä nojaututtiin demokratian peruselementteihin ja lakiin sekä keskeisesti myös historiasta kumpuavaan nostalgiaan. Journalistisesti toimivaa valtamediaa kunnioitettiin samoin kuin sellaisia ulko- ja turvallisuuspolitiikan asiantuntijoita, jotka toivat moniäänisyyttä varsin yksiaäniseksi koettuun Nato-jäsenyysskeskusteluun. Episteemisen yhteisön määritelmän mukaisesti yhteisölle on kyettävä tunnistamaan jaettuja poliittisia päämääriä, jotka instituutioita kunnioittavassa yhteisössä liittyivät päämäärään ylläpitää rauhaa Suomessa, palauttaa sotilaallinen liittoutumattomuus ja irtaantua Yhdysvaltojen vaikutusvallasta tai jopa etupiiristä. Keskeisiä päämääriä olivat lisäksi demokraattisten arvojen kunnioittaminen ja kansalaisten valistus. Kansalaisten valistamiseen liittyvän päämäärän suhteen yhteisön argumentaatio liukui osittain myös instituutiovastaisen yhteisön suuntaan, koska se muistutti salaliittoteoreettiseen argumentaatioon lukeutuvaa ajatusta jonkin ”tahon” vaikutuksen alle joutuneiden ihmisten silmien avaamisesta. Yhteisöä määrittävien arvojen ja uskomusten osalta instituutioita kunnioittavassa yhteisössä menneisyyden ihannointi ja Suomen perinteisen liittoutumattomuuteen perustuvan ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan kannattaminen yhdistivät yhteisön episteemisiä argumentteja. Itsenäisyyden ja isänmaan vaaliminen muodostivat yhteisölle yhteistä arvopohjaa.

Instituutiovastaisessa yhteisössä Suomen Nato-jäsenyyttä vastustettiin osana muita kritiikin kohteena olevia aiheita kuten koronapolitiikkaan kuuluvia toimia. Natakritiikki ei siis tässä yhteisössä ollut selvärajainen itsenäinen aihekokonaisuutensa, vaan se kietoutui osaksi laajempaa episteemistä erottautumista yhteiskunnan päätöksenteosta, päättäjistä ja yhteiskuntaa ylläpitävistä instituutioista. Tätä yhteisöä siis määritti pyrkimys erottautua epäluotettavana ja pahana pidetystä toiseudesta, jota erityisesti yhteiskunnan vakiintuneet instituutiot edustivat. Telegram-aineistot edustivat pääasiassa instituutiovastaisen yhteisön argumentaatiota, joka näkyi myös X:n puolella kaikissa kolmessa vuorovaikutuskusterissa.

Instituutiovastaiselle yhteisölle Nato-jäsenyys itsessään ei ollut pääasiallinen kritiikin kohde, vaan se näyttäytyi yhtenä teemana, jonka kautta yhteisössä tuotiin esiin syvää epäluottamusta ja vastenmielisyyttä poliittista johtoa, yhteiskunnallista eliittiä ja journalistista valtamediaa kohtaan. Näitä ei pidetty luotettavina tai uskottavina tiedollisina auktoriteetteina, ja vastaavaa epäluottamusta ilmaistiin viranomaistahoja kuten Puolustusvoimia ja Suojelupoliisia sekä kansainvälisiä instituutioita kuten YK:ta ja Maailman talousfoorumia kohtaan. Myös julkisuudessa näkyvästi esillä olevat asiantuntijat ja poliitikot esitettiin epäluotettavina. Tiedollista auktoriteettia yhteisön edistämille argumenteille haettiin vastamediasivustoista ja vastamedian käyttämistä asiantuntijoista. Instituutiovastaista yhteisöä yhdistäviä poliittisia päämääriä olivat sotilaallisen vastakkainasettelun välttäminen ja rauhan ylläpitäminen, mikä yhteisössä tarkoitti keskeisesti Yhdysvaltojen väitetystä hegemoniasta irtaantumista mu-

kaan lukien Suomeen sijoitettavien Naton sotilastukikohtien hylkääminen. Yhteisöä yhdisti myös perussuomalaisten vastustaminen, koska puolueen ei poliittisesta asemoitumisestaan huolimatta katsottu ajavan yhteisön tärkeänä pitämiä poliittisia päämääriä. Instituutiovastaiseen yhteisöön kuului keskeisesti salaliittoteoreettisten väitteiden edistäminen ja sisältöjen jakaminen. Yhteisöä yhdistävissä arvoissa ja uskomuksissa äärimäinen kansallismielisyys ja patriotismi olivat tärkeitä samoin kuin viittaukset salaliittoteorioihin sekä antisemitismiin.

Johtopäätökset

Tutkimuksemme lähestyi informaatiohäiriöiden tematiikkaa demokraattisen yhteiskunnan episteemisten kysymysten kärjistymisen näkökulmasta. Kysyimme Telegramia ja X-viestipalvelua tarkastellen, millä tavoin Suomen Nato-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvien sosiaalisen median laitayhteisöjen argumentoinnissa oli kyse harhaanjohtavaa informaatiota levittävistä ja yhteiskuntajärjestystä haastavasta informaatiohäiriönä pidettävästä ilmiöstä. Millä tavalla siis valtavirtajulkisuudelta piiloon jääneessä Suomen Nato-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvien sosiaalisen median laitayhteisöjen argumentaatiossa oli kyseessä sellainen ilmiö, jota voidaan pitää julkista keskustelua häiritseviä elementtejä kuten disinformaatiota, salaliittoteorioita ja muunlaista harhaanjohtavaa informaatiota sisältävänä häiriötilana? Seuloimme keskustelusta esiin erityisen kriittistä viestintää tunnistamalla natottajan ja natokiiman keskeisiksi Nato-kriittisyyttä ilmentäviksi avaintermeiksi ja keräämällä ja analysoimalla terminologiaa hyödyntävät viestit.

Sovelsimme Haasin (1992) esittämää episteemisen yhteisön määritelmää sosiaalisen median laitayhteisöihin soveltuvalla tavalla, jolloin muodostuneille nato-kriittisille episteemisille yhteisöille pystyttiin tunnistamaan yhteisiä käsityksiä tiedollisesta auktoriteetista, poliittisista päämääristä ja arvoista sekä uskomuksista. Tarkastelimme, miten sosiaalisen median nato-kriittisissä laitayhteisöissä suhtauduttiin demokraattisten yhteiskunnan instituutioihin. Asetelmamme avasi analyttisesti rajatun näkökulman, josta pystyimme erittelemään, millä tavoin tutkimassamme sosiaalisen median laitayhteisöiden nato-kriittisessä argumentaatiossa oli kyse informaatiohäiriönä pidettävästä ilmiöstä.

Aineistoista kävimme ensimmäiseksi läpi Telegramin osuuden, joka analysoitiin yhtenä kokonaisuutena episteemiselle yhteisölle määriteltyjen ulottuvuuksien mukaisesti. Tämän jälkeen syvennyimme X-viestipalvelun aineistoihin ja aineiston vuorovaikutusverkosta tunnistamiimme kolmeen vuorovaikutuskusteriin, *Nostalgikot*, *Valehyveellisyyden vastustajat* ja *Suomen kansan pelastajat*, jotka myös eriteltiin episteemisten yhteisöjen ulottuvuuksien mukaisesti. Näiden analyysivaiheiden kautta esitimme, että Telegramin ja X:n nato-kriittisestä aineistosta muodostui kaksi erityyppistä episteemistä yhteisöä. Nämä olivat *instituutioita kunnioittava yhteisö* sekä

instituutiiovastainen yhteisö, jotka erosivat suhtautumisessaan tiedolliseen auktoriteettiin, poliittisiin päämääriin ja arvoihin ja uskomuksiin. Episteemisen yhteisön määritelmämme ja sen operationalisointi analyysissa toi siis empiirisen aineiston avulla esiin, kuinka episteemisiä yhteisöjä muodostuu sen ympärille, millainen käsitys ihmisillä on todellisuudesta, tiedon rakentumisesta ja legitiimeinä pidetyistä tiedon lähteistä, josta Neuberg ym. (2023) myös puhuvat.

Suomen Nato-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvissa sosiaalisen median laitayhteisöissä oli osittain kyseessä informaatiohäiriönä pidettävä ilmiö, koska niiden argumentaatiossa levitettiin yhteiskuntajärjestystä haastavaa sisältöä. *Instituutiiovastaisessa yhteisössä* viitattiin erilaisiin kansainvälisiin salaliittoteorioihin ja niissä käytettyihin vertauskuviin, ilmaistiin uskoa poliittista ja yhteiskunnallista järjestystä kontrolloivaan ”tahoön” ja pyrittiin herättämään ihmisten tietoisuutta näistä väitteistä. Tällainen tapa argumentoida vastaa Wardin ja Voasin (2011) salaliittoteoriahenkisyudelle määrittelmiä kriteerejä. Instituutiiovastaisessa yhteisössä myös kyseenalais-tettiin perinteisten tiedollisten auktoriteettien ja päätöksentekijöiden uskottavuus ja rakennettiin ”totuus” suhteessa vastamediaan, minkä Valaskivi (2022) on yhdistänyt salaliittoteorioiden leviämiseen. Keskusteluissa yhteisön jäsenet usein myös asettui-vat suoraan instituutioita vastaan sekä argumenteillaan että mainiten institutionaali-sia tunnuksia. Telegramin Nato-kriittinen aineisto edusti lähes kauttaaltaan institu-tiiovastaisen yhteisön argumentaatiota, ja sitä oli myös kaikissa analysoimissamme X-viestipalvelun vuorovaikutusklustereissa. Instituutioita vastustavat toimijat saivat myös vastakaikua viesteilleen tykkäysten, uudelleenlähetysten ja vastausten muo-dossa, mikä indikoi häiritsevän viestinnän vaikuttavuudesta. Vaikuttavuudesta kertoo myös se, että institutionaaliisiin tunnuksiin kohdistuva kriittinen viestintä tapahtui laajemman käyttäjäjoukon toimesta. Valitsemamme tutkimusote ei mahdollista syy-seuraussuhteiden ja leviämisen mekanismien tarkastelua, johon kannustamme jatko-tutkimuksessa.

Instituutioita kunnioittavan yhteisön tapauksessa ei puolestaan voida puhua infor-maatiohäiriöstä. Tässä yhteisössä Nato-jäsenyys näyttäytyi ennen muuta vastustetta-vana asiakysymyksenä, eikä osana laajempaa yhteiskuntajärjestyksen vastaista argu-mentaatiota. Tiedollinen auktoriteetti haettiin yhteiskuntaa ylläpitävistä instituuti-oista kuten journalistisesta mediasta. Instituutioita kunnioittavan yhteisön argumen-taatio oli läsnä ennen muuta X-viestipalvelun puolella painottuen Nostalgikkojen vuorovaikutusklusteriin. Episteemisen yhteisön näkökulmasta analysoituna sosiaali-sen median laitayhteisöjen Nato-kriittisyydessä ei siis kauttaaltaan ollut kyse infor-maatiohäiriönä pidettävästä ilmiöstä. Samalla tutkimamme laitayhteisöjen Nato-kriit-tisyys liittyi osittain osaksi laajempia salaliittoteoreettisista argumenteista sisältöjä saavia virtauksia. Havaintomme vahvistavat aikaisempaa tutkimusta siten, että Tele-gramissa käyty keskustelu oli kannoiltaan viestipalvelu X:ää jyrkempää.

Tässä tutkimuksessa johdettu episteemisten yhteisöjen viitekehys laajentaa ja tarkentaa sosiaalisen median laitayhteisöjen tutkimusta esittelemällä jäsenyyksen näiden yhteisöjen toimintaan. Laitayhteisöt, kuten sosiaalisen median yhteisöt yleensä, ovat väljiä: toisin kuin perinteisissä episteemisissä yhteisöissä, laitayhteisöjen jäsenet eivät välttämättä tunne toisiaan tai tiedä toistensa olemassaolosta yksilötasolla. Analyysimme osoittaa, että väljyydestä huolimatta nämä toimijat päätyvät digitaalisten alustojen välittämässä todellisuudessa argumentoimaan tavoilla, joista pystyttiin tunnistamaan yhteisiä käsityksiä tiedollisesta auktoriteetista, arvoista ja uskomuksista ja poliittisista pyrkimyksistä. Näytämme, että osa tästä viestinnästä sijoittuu terveeseen kansalaiskeskustelun sijaan informaatiohäiriöiden piiriin. Samalla toteuttamamme episteemisen yhteisön tarkastelu nosti sosiaalisen median episteemisten vastakkainasetteluiden tutkimisen episteemistä pääomaa tai auktoriteettia (Robertson 2021; Robertson ja Amarasingam 2022) korkeammalle tasolle ja tunnisti erilaisista episteemisistä argumentaatiotavoista muodostuvat laajemmat yhteisökokonaisuudet tunnistettavine päämäärineen. Instituutioita kunnioittavassa yhteisössä nämä päämäärät liittyivät Suomen Nato-kannan muuttamiseen perinteisen liittoutumattomuuden linjalle, kun taas instituutiovastaisessa yhteisössä tavoitteet olivat yhteiskuntajärjestyksen kannalta äärimmäisempiä.

Analyysin tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että tämä tutkimus pureutuu nimenomaan kriittiseen keskusteluun, eikä pyri kartoittamaan Natosta käytävää monisävyisempää keskustelua tai suhteuttamaan näitä kahta keskustelua toisiinsa. Näiden kahden keskustelun asettaminen mittasuhteisiin ja asemointi toisiinsa olisi myös mielekäs jatkotutkimuksen kohde.

Metodisesti tämä artikkeli kuvaa keinoja laitayhteisöjen empiiriseen tutkimiseen ohjelmallista ja laadullista otetta yhdistäen APIkalypsin jälkeisenä aikana. Aineistojen kerääminen edellyttää entistäkin suurempaa ponnistelua räätälöityjen välineiden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Arvostamme kehittäjäyhteisöjen ponnisteluja NodeXL:n ja muiden datan keräämistä tukevien välineiden ylläpitämiseksi, joka edelleen mahdollistaa tutkijoiden ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyönä tapahtuvan laitayhteisöjen toiminnan läpivalaisemisen. Ohjelmallista ja laadullista otetta yhdistävä tutkimus on toteutettava tiiviissä yhteistyössä tutkimusryhmän kesken, jotta varmistetaan yhteisen ymmärryksen muodostuminen ja siten vahvistetaan tutkimuksen validiteettia.

Rajalliset mahdollisuudet aineiston keräämiseksi luovat luonnollisesti rajoitteita tälle tutkimukselle. Telegram-aineisto kerättiin julkisista kanavista ja ryhmistä, joten emme tiedä mitä Telegramin suljetuissa keskusteluissa tapahtuu. Julkiset keskustelut näkyvät laajemmalle joukolle laitayhteisöjen käyttäjiä ja heijastelevat myös katveeseen jäävää keskustelua. Datan kerääminen suljetuista keskusteluista vaatisi myös perusteellisen eettisen pohdinnan. APIkalypsin jälkeisenä aikana X-aineiston yksityiskohtainen kerääminen keskusteluketjuja seuraamalla ei ole mahdollista eikä epis-

teemisen yhteisön operationalisointi puhtaasti datavetoiseksi analyysiksi siten onnistu, joten ilmiön laadullinen analyysi on tästäkin syystä perusteltua.

Jatkotutkimuksessa olisi tärkeää tarkastella viestipalvelu X:n muuttuvan merkityksen vaikutusta siellä käytävään keskusteluun. Liukuuko aikaisemmin eliitin keskusteluja välittänyt media laitayhteisöjen suuntaan? Mikä alusta ottaa Twitterin aikaiseman roolin? Hajaantuuko alustamaisema useisiin eri palveluihin ja mitä vaikutusta tällä on episteemisten yhteisöjen rakentumiselle?

Kiitokset

Kiitämme Aleksii Knuutilaa (Helsingin yliopisto) yhteistyöstä ja avusta Telegram-aineiston koostamisessa ja Marc Smithiä (Social Media Research Foundation) mahdollisuudesta hyödyntää NodeXL-sovellusta X-aineiston keräämisessä. Kiitämme myös Maanpuolustuksen kannatussäätiötä rahoituksesta *Maanpuolustustahdon resilienssi informaatiovaikuttamisen ympäristössä* -tutkimushankkeelle, jonka osana tämä tutkimus on toteutettu.

Kirjallisuus

- Bastian, Mathieu, Sebastien Heymann, ja Mathieu Jacomy. 2009. Gephi: An Open Source Software for Exploring and Manipulating Networks. *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media* 3 (1): 361–362. <https://doi.org/10.1609/icwsm.v3i1.13937>
- Blondel, Vincent .D., Jean-Loup Guillaume, Renaud Lambiotte ja Etienne Lefebvre. 2008. "Fast Unfolding of Communities in Large Networks." *Journal of Statistical Mechanics: Theory and Experiment* 2008: Article ID: P10008 <http://dx.doi.org/10.1088/1742-5468/2008/10/P10008>
- Bonsignore, Elizabeth M., Cody Dunne, Dana Rotman, Marc Smith, Tony Capone, Derek L. Hansen ja Ben Shneiderman. 2009. "First Steps to Netviz Nirvana: Evaluating Social Network Analysis with NodeXL." *International Conference on Computational Science and Engineering* 4: 332–39. <https://doi.org/10.1109/CSE.2009.120>
- Bruns, Axel. 2019. "After the 'APocalypse': Social Media Platforms and Their Fight against Critical Scholarly Research." *Information, Communication & Society* 22 (11): 1544–1566. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1637447>
- Bruns, Axel ja Katrin Weller. 2016. "Twitter as a First Draft of the Present—And the Challenges of Preserving It for the Future." *WebSci 2016 – Proceedings of the 2016 ACM Web Science Conference*, 183–189. <https://doi.org/10.1145/2908131.2908174>
- Dahlgren, Peter. 2018. "Media, Knowledge and Trust: The Deepening Epistemic Crisis of Democracy." *Javnost – The Public* 25 (1–2): 20–27. <https://doi.org/10.1080/13183222.2018.1418819>
- Eskelinen, Teppo ja Paul Jonker-Hoffrén. 2017. "Taloustiede episteemisenä yhteisönä ja kamppailu asiantuntijuudesta." *Poliittinen talous* 5 (1). <https://doi.org/10.51810/pt.96125>
- Forsberg, Tuomas. 2024. "Bottom-up Foreign Policy? Finland, NATO and Public Opinion." *Scandinavian Political Studies* 47 (3): 283–307.

- Friedman, Jeffrey. 2023. "Post-Truth and the Epistemological Crisis." *Critical Review* 35 (1-2): 1-21. <https://doi.org/10.1080/08913811.2023.2221502>
- Haas, Peter M. 1992. "Epistemic Communities and International Policy Coordination." *International Organization* 46 (1): 1-35.
- Hansen, Derek, Ben Shneiderman, Marc Smith ja Itai Himelboim. 2019. *Analyzing Social Media Networks with NodeXL: Insights from a Connected World*. Amsterdam; Boston: Morgan Kaufmann. <https://www.elsevier.com/books/analyzing-social-media-networks-with-nodexl/hansen/978-0-12-817756-3>
- Harju, Anu A. ja Jukka Huhtamäki. 2021. "'#helloworld Needs to Trend': Methodological Reflections on the Digital and Emotional Afterlife of Mediated Violence." *International Review of Sociology* 31 (2): 1-32. <https://doi.org/10.1080/03906701.2021.1947951>
- Jacomy, Mathieu, Tommaso Venturini, Sebastien Heymann ja Mathieu Bastian. 2014. "ForceAtlas2, a Continuous Graph Layout Algorithm for Handy Network Visualization Designed for the Gephi Software". *PLOS ONE* 9 (6): e98679. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0098679>
- Kaarkoski, Miina, Teemu Häkkinen ja Helena Kilpeläinen. 2024. "Suomen Nato-jäsenyyden legitimointi menneisyyttä koskevien käsitysten näkökulmasta." *Kosmopolis* 54 (3): 29-48.
- Koljonen, Juha ja Emilia Palonen. 2021. "Performing COVID-19 Control in Finland: Interpretative Topic Modelling and Discourse Theoretical Reading of the Government Communication and Hashtag Landscape." *Frontiers in Political Science* 3: 110.
- Koselleck, Reinhart. 2002. *The Practice of Conceptual History: Timing History, Spacing Concepts*. Stanford (Calif.): Stanford University Press.
- Kärrylä, Ilkka. 2022. "Merkitysten ja muutosten tutkimus käsitehistoriallisesti." Teoksessa *Avaimia menneisyyteen - Opas historiantutkimuksen menetelmiin*, toimittaneet Mirikka Danielsbacka, Matti O. Hannikainen ja Tuomas Tepora, 112-130 Tallinna: Gaudeamus Oy.
- Laaksonen, Salla-Maaria, Matti Nelimarkka, Mari Tuokko, Mari Marttila, Arto Kekkonen ja Mikko Villi. 2017. "Working the Fields of Big Data: Using Big-Data-Augmented Online Ethnography to Study Candidate-Candidate Interaction at Election Time." *Journal of Information Technology & Politics* 14 (2): 110-31. <https://doi.org/10.1080/19331681.2016.1266981>
- Lindgren, Simon. 2020. *Data Theory: Interpretive Sociology and Computational Methods*. Cambridge, UK: Wiley.
- Marjanen, Jani ja Pasi Ihalainen. 2022. "Käsitehistoria tutkimusasetteenä". Teoksessa *Sanat siltana menneisyyteen: Kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*, toimittaneet Pasi Ihalainen ja Heli Valtonen, 65-91. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Markham, Annette ja Simon Lindgren. 2014. "From object to flow: Network sensibilities, symbolic interactionism, and social media." *Studies in Symbolic Interaction* 43: 7-41. <https://doi.org/10.1108/S0163-239620140000043012>
- Monsees, Linda. 2023. "Information Disorder, Fake News and the Future of Democracy." *Globalizations* 20 (1): 153-168. <https://doi.org/10.1080/14747731.2021.1927470>
- Neuberger, Christoph, Anne Bartsch, Romy Fröhlich, Thomas Hanitzsch, Carsten Reinemann ja Johanna Schindler. . 2023. "The Digital Transformation of Knowledge Order: A Model for the Analysis of the Epistemic Crisis." *Annals of the International Communication Association* 47: 180-201.
- Palonen, Kari. 2018. "A Comparison between Three Ideal Types of Parliamentary Politics: Representation, Legislation and Deliberation." *Parliaments, Estates & Representation* 38 (1): 6-20.
- Primig, Florian. 2024. "Thinking Different as an Act of Resistance: Reconceptualizing the German Protests in the COVID-19 Pandemic as an Emergent Counter-Knowledge Order." *Discourse & Society* 35 (4): 481-498. <https://doi.org/10.1177/09579265241231593>

- Reuters Institute. 2024. *Digital News Report 2024*.
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2024>
- Robertson, David G. ja Amarnath Amarasingam. 2022. "How Conspiracy Theorists Argue: Epistemic Capital in the QAnon Social Media Sphere." *Popular Communication* 20 (3): 193–207. <https://doi.org/10.1080/15405702.2022.2050238>
- Robertson, David G. 2021. "Legitimising Claims of Special Knowledge: Towards an Epistemic Turn in Religious Studies." *Temenos* 57 (1): 17–34. <https://doi.org/10.33356/temenos.107773>.
- Ruoho, Iiris ja Jaana Kuusipalo. 2019. "The Inner Circle of Power on Twitter? How Politicians and Journalists Form a Virtual Network Elite in Finland." *Observatorio (OBS)* 13 (1).
<https://doi.org/10.15847/obsOBS13120191326>
- Science Feedback. "Misinformation superspreaders are thriving on Musk-owned Twitter." Luettu 11.12.2024. <https://science.feedback.org/misinformation-superspreaders-thriving-on-musk-owned-twitter/>.
- Skinner, Quentin. 1999. "Rhetoric and Conceptual Change." *Finnish Yearbook of Political Thought* 3: 60–73.
- Skinner, Quentin. 2002. *Visions of Politics. Volume 1: Regarding Method*. Cambridge University Press.
- Smith, Marc. 2023. "NodeXL Pro Adds Import from X (Formerly Twitter)." Social Media Research Foundation. Luettu 11.11.2024. <https://www.smrfoundation.org/2023/08/17/nodexl-pro-adds-import-from-xformerly-twitter/>
- Sumiala, Johanna, Minttu Tikka, Jukka Huhtamäki ja Katja Valaskivi. 2016. "#JeSuisCharlie – Towards a Multi-Method Study of Hybrid Media Events." *Media and Communication* 4 (4): 97–108. <https://doi.org/10.17645/mac.v4i4.593>
- Tikka, Minttu, Jukka Huhtamäki, Anu A. Harju ja Johanna Sumiala. 2023. "Developing Digital Team Ethnography of Global Media Events on Social Media." *New Media & Society* 0 (0).
<https://doi.org/10.1177/14614448231207784>.
- Toivanen, Pihla, Matti Nelimarkka ja Katja Valaskivi. 2022. "Remediation in the Hybrid Media Environment: Understanding Countermedia in Context." *New Media & Society* 24 (9): 2127–2152. <https://doi.org/10.1177/1461444821992701>
- Tornes, Adam ja Leanne Trujillo. 2021. "Enabling the future of academic research with the Twitter API". *Twitter Developer Blog*. 2021.
<https://web.archive.org/web/20231207104307/https://developer.twitter.com/en/blog/product-news/2021/enabling-the-future-of-academic-research-with-the-twitter-api>
- Valaskivi, Katja. 2022. "Circulation of Conspiracy Theories in the Attention Factory." *Popular Communication* 20 (3): 162–77. <https://doi.org/10.1080/15405702.2022.2045996>
- Valaskivi, Katja, Petri Jääskeläinen, Jukka Huhtamäki ja Johanna Sumiala. 2023. "'Holy shit!!! Jos tuo ei herätä ihmisiä niin sitten ei mikään!' Salaliittoteoreettinen populistinen kuvittelu ja tunnestruktuurit sosiaalisessa mediassa." *Media & viestintä* 46 (1): 67–91.
<https://doi.org/10.23983/mv.128479>
- Walther, Samantha ja Andrew McCoy. 2021. "US Extremism on Telegram: Fueling Disinformation, Conspiracy Theories, and Accelerationism." *Perspectives on Terrorism* 15 (2): 100–124.
- Ward, Charlotte ja David Voas. 2011. "The Emergence of Conspirituality." *Journal of Contemporary Religion* 26 (1): 103–121. <https://doi.org/10.1080/13537903.2011.539846>
- Wardle, Claire ja Hossein Derakhshan. 2017. *Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policy Making*. Strasbourg: Council of Europe.
<https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research/168076277c>
- Willaert, Tom. 2024. "Recontextualized Knowledge and Narrative Coalitions on Telegram." *arXiv*.
<https://arxiv.org/abs/2404.17855>

- de Winkel, Tim. 2023. "Fringe platforms: An analysis of contesting alternatives to the mainstream social media platforms in a platformized public sphere. Väitöskirja, Utrecht University Repository. <https://doi.org/10.33540/1921>
- Ylä-Anttila, Tuukka. 2018. "Populist Knowledge: 'Post-truth' Repertoires of Contesting Epistemic Authorities." *European Journal of Cultural and Political Sociology* 5 (4): 356–388.
- Zannettou, Savvas, Tristan Caulfield, Emiliano De Cristofaro, Nicolas Kourtellis, Ilias Leontiadis, Michael Sirivianos, Gianluca Stringhini ja Jeremy Blackburn. 2017. "The Web Centipede: Understanding How Web Communities Influence Each Other through the Lens of Mainstream and Alternative News Sources." Teoksessa *Proceedings of the ACM SIGCOMM Internet Measurement Conference, IMC**, 405–418. <https://doi.org/10.1145/3131365.3131390>
- Zelenkauskaitte, Asta, Pihla Toivanen, Jukka Huhtamäki ja Katja Valaskivi. 2021. "Shades of Hatred Online: 4chan Duplicate Circulation Surge during Hybrid Media Events." *First Monday* 26 (1). <https://doi.org/10.5210/FM.V26I1.11075>
- Xia, Yan, Antti Gronow, Arttu Malkamäki, Tuomas Ylä-Anttila, Barbara Keller ja Mikko Kivelä. 2024. "The Russian Invasion of Ukraine Selectively Depolarized the Finnish NATO discussion on Twitter." *EPJ Data Science* 13 (1): 1.

NATO-Critical Epistemic Communities on Telegram and X

In our article, we approach information disorders as a manifestation of the escalation of epistemic questions in democratic societies and apply the perspective of epistemic community to the study of fringe communities on social media. We analyzed how the arguments of social media fringe communities critical of Finland's NATO membership involved a phenomenon considered an information disorder that spreads misleading information and challenges the social order. We approach an epistemic community in the context of social media as a community that shares similar understanding of epistemic authority, and pursue joint political goals, and values and beliefs. We base our approach on the assumption that the NATO-critical social media discussion, which has remained hidden from mainstream public opinion, opens up a context worth studying for the theme of information disorders. Our research material is formed from NATO-critical messages in Telegram's Finnish-language discussion groups and the X messaging service. From the Telegram data, key concepts related to NATO criticism in the Telegram material were "natottaja" and "natokiima". We used them to retrieve material from the social media platform X using NodeXL. By combining network analysis and qualitative analysis, we identified two epistemic communities in our data. We named these *the institution-respecting community* and *the anti-institutional community*.

KEYWORDS: NATO criticism, epistemic communities, Telegram, X, fringe communities

Kirjoittajat

Miina Kaarkoski, FT, vanhempi tutkija

Miina Kaarkoski on Maanpuolustuskorkeakoulun dosentti, ja hän on työskennellyt tutkijana Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksella. Kaarkosken tutkimusaiheisiin kuuluu informaatiovaikuttaminen, maanpuolustustahto ja kognitiivinen turvallisuus, joita hän on tutkinut monitieteellisistä näkökulmista sekä johtanut aiheisiin liittyviä tutkimushankkeita.

Jukka Huhtamäki, TkT, yliopistotutkija

Jukka Huhtamäki on yliopistotutkija Tampereen yliopiston johtamisen ja talouden tiedekunnassa ja apurahatutkija Helsingin yliopiston kuluttajatutkimuskeskuksessa. Huhtamäki on laskennallisiin tutkimusmenetelmiin erikoistunut metodikehittäjä, joka tekee poikkitieteellistä yhteistyötä mediaetnografien ja organisaatioviestinnän tutkijoiden kanssa. Hänen keskeinen tutkimusaiheensa on alustojen rooli digitaalisessa mediassa ja soljuvassa organisoitumisessa.

Loppuviite

¹ Conspiracy Theories Abound as U.S. Military Closes HAARP. NBC News 23.5.2014. Luettu 20.3.2025. <https://www.nbcnews.com/science/weird-science/conspiracy-theories-abound-u-s-military-closes-harp-n112576>

Liite

Liitetaulukko 1. Eniten huomiota saaneet toimijat.

Tunnus	Vienti-luku (out-degree)	Tuonti-luku (in-degree)	Klusteri	Pseudonyymin/käyttäjätilin kuvaus
henkilo01	6	32	Vale-hyveellisyysden vastustajat	Vastamediaan kuuluvan yhdistyksen puheenjohtaja
marinsanna	0	31	Nostalgikot	Sanna Marin; poliitikko (SDP) ja Suomen pääministeri vuosina 2019–2023
yleuutiset	0	21	Nostalgikot	Yleisradion uutiset
ir_rkp	0	21	Muu	Riikka Purra; poliitikko (PS) ja valtiovarainministeri 2023 alkaen
janimakelafi	0	19	Muu	Jani Mäkelä; poliitikko (PS)
henkilo02	76	19	Muu	Poliittisia päättäjiä ja mediaa kritisoitava henkilö
halla_aho	0	19	Muu	Jussi Halla-aho; poliitikko (PS)
henkilo03	8	19	Suomen kansan pelastajat	Vastamedian toimittaja ja Suomen kansain -puolueeseen affilioitunut henkilö
niinisto	0	18	Nostalgikot	Sauli Niinistö; Suomen presidentti 2012–2024
ptoveri	0	17	Vale-hyveellisyysden vastustajat	Pekka Toveri; poliitikko (Kok.), kenraalimajuri evp; tutkija
nato	0	17	Suomen kansan pelastajat	Pohjois-Atlantin liitto Nato
iltasanomat	0	17	Muu	Iltasanomat
turtiainenano	0	16	Muu	Ano Turtiainen; poliitikko (PS, Valta kuuluu kansalle)
jarnolim	0	15	Muu	Jarno Limnell; poliitikko (Kok.); työelämäprofessori; majuri (evp.)
iltalehti_fi	0	15	Muu	Iltalehti
janus_putkonen	1	15	Muu	Janus Putkonen; Verkkomedia-sivuston päätoimittaja 2011–2015, MV-lehden päätoimittaja 2019 alkaen
hsfi	0	13	Muu	Helsingin Sanomat
henkilo04	0	12	Suomen kansan pelastajat	Sinimustaan puolueeseen affilitoitunut henkilö
anttikaikkonen	0	12	Nostalgikot	Antti Kaikkonen; poliitikko (Kesk.)
mikaaaltola	0	12	Nostalgikot	Mika Aaltola; tutkija, poliitikko (Kok.)
persut	0	12	Nostalgikot	Perussuomalaiset
teresamallahahti	0	11	Muu	Tere Sammallahti; poliitikko (Kok.), tuubettaja
mtvuutiset	0	11	Muu	MTV Uutiset
tuomasenbuske	1	11	Muu	Tuomas Enbuske; juontaja, toimittaja, kolumnisti

[Jatkuu seuraavalla sivulla]

Tunnus	Vienti-luku (outdegree)	Tuonti-luku (indegree)	Klusteri	Pseudonyymien/käyttäjätilin kuvaus
henkilo05	5	11	Muu	Isänmaallinen ja maanpuolustushenkinen henkilö
pbyrokraatti	1	11	Muu	Päivän Byrokraatti; poliittiseen ja yhteiskunnalliseen satiiriin keskittynyt sivusto
karnamikko	0	11	Muu	Mikko Kärnä; poliitikko (Kesk.)
henkilo06	0	11	Muu	Yliopistossa työskentelevä tutkija, jonka vastamedia nosti uutisiinsa
kokoomus	0	10	Muu	Kokoomus
mikaeljungner	0	10	Muu	Mikael Junger; poliitikko (SDP, Liike Nyt, Kok.)
huhtasaari-saara	2	10	Muu	Saara Huhtasaari; konsultti; Vapauden liiton tukema vuoden 2024 presidentinvaalien ehdokkuutta tavoitellut henkilö
henkilo07	0	10	Muu	Kansallismielisyyttä ja Suomen riippumattomuutta korostava henkilö
petteriorpo	0	10	Muu	Petteri Orpo; poliitikko (Kok.), Suomen pääministeri 2023 alkaen
veronika-honka	0	10	Muu	Veronika Honkasalo; poliitikko (Vas.)